היינט, מיטוואָך — זייד — „די יודישע באַנדע“ פון לאָדז!!!

O płata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 10 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 278 | Łódź, Środa 30 listopada 1932 r. | צענטער יאָהרגאַנג | לאָדז, מיטוואָך, א׳ כסלו תרצ״ג | № 278

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

געשלאָסען די וואַרשעווער הויכשולען

נעכטען האָבען די ענדעקעס געשלאָגען די יודישע סטודענטען אין אַלע הויכשולען. — 11 יודישע סטודענטען פערוואונדעט. — 2 שווער פערוואונדעטע. — רעקטאָרען בעשלאָסען צו שליסען די הויכשולען. — לויה פון סטודענט גראַטקאָווסקי אין לעמבערג. — 60 טויזענד אָנטיילנעהמער. — ווידער געפּרובט אַרויסצורופען אַנטי-יודישע עקסצעסען. — פּאָליציי אינטערווענירט אומעטום. — צוליב וואָס איז גראַטקאָווסקי ערמאָרדעט געוואָרען. — אונרוהען אין קראָקא, ווילנא און טשענסטאָכאָוו.

איז וואַרשע

וואַרשאַ, 29 (טעלעפאָניש).

היינט אינדערפריה זענען פאָרגעקומען אַנטי-יודישע אַרויסטרעטונגען פון די ענדעקישע סטודענטען אין אַלע הויכשולען. די רעקטאָרען האָבען געפּרובט צו בערוהיגען די יוגענד, אָבער אָהן ערפאָלג. בעזונדערס שטאַרק זענען געווען די אונרוהען אויפ׳ן ערשטען קורס פון יורידישען פאַקולטעט, וואָס געפינט זיך אין זאַל פון מוזעאום פאַר האַנדעל און אינדוסטריע. די יודישע סטודענטען זענען אַרויסגעוואָרפען געוואָרען פון די לעקציעס.

אויך אין פּאָליטעכניקום זענען פאָרגעקומען אונרוהען. צווישען 12 און 1 זענען די אונרוהען אויף דער קראַקאָווער פאָרשטאָט געוואָרען פיל שטאַרקער. 11 יודישע סטודענטען זענען פערוואונדעט געוואָרען, 2 פון זיי משה גוטגאָלד און ליבגאָלד געפינען זיך אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד.

די וואַרשאָווער גאַסען זענען שטאַרק בעוואַכט מיט פּאָליציי. צו קיין גרעסערע אַרויסטרעטונגען אין די גאַסען איז נישט געקומען.

נאָכמיטאָג האָבען זיך בעראַטען די רעקטאָרען פון אַלע וואַרשאָווער הויכשולען און שפּעטער איז פערעפענטליכט געוואָרען א בעשלוס, אַז אַלע וואַרשאָווער הויכשולען ווערען געשלאָסען.

די שילער, וואָס זענען אַרויסגעגאַנגען פון דער פאָרטבילדונגס-שול אויף קראָכמאַלנע 11 האָבען פערטשעפּעט זייערע יודישע חברים און זיי געשלאָגען. איינער פון די יודישע שילער איז מערדערליך צישלאָגען געוואָרען און שווער פערוואונדעט געוואָרען.

וואַרשא, 29 (יט״א טעלעפאָניש)

אויפ׳ן אוניווערזיטעט אויך אין די איבעריגע הויכשולען, זענען פאָרגעקומען דעמאָנסטראַציעס פון די ענדעקישע סטודענטען געגען זייערע יודישע חברים. פיל יודישע סטודענטען זענען שטאַרק צעשלאָגען און אַרויסגעוואָרפען געוואָרען פון דער אוניווערזיטעט.

די אוניווערזיטעט איז געשלאָסען געוואָרען.

איז לעמבערג

לעמבערג, 29 (טעלעפאָניש)

די שטאָט געפינט זיך נאָך אונטערן איינדרוק פון די מאָנטאָג׳דיגע עקסצעסען. די בעוועגונג אויף די גאַסען איז אַ קנאַפּע. יודען בעווייזען זיך ווייניג אין גאַס. זעהר פיל יודישע געשעפטען זענען געשלאָסען. דאָס קוראַטאָריום האָט אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אַז די שילער פון די מיטעל-שולען זאָלען זיך נאָך 8 אַ זייגער אין אָווענד נישט בעווייזען אין גאַס.

די אויספאָרשונגס-מאַכט זוכט ענערגיש די אונטערצינדער פון חשמונאי-פלאַץ.

אויף היינט איז געווען בעשטימט די לוויה פון ערמאָרדעטען סטודענט גראַטקאָווסקי. באַלד אין דער פריה האָבען זיך אויף דער סטעלמאַך-גאַס געזאַמעלט גרויסע מאַסען סטודענטען. אין דער לוויה האָבען אָנטיילגענומען 60 טויזענט מענשען. די לוויה איז אַדורך רוהיג.

נאָכמיטאָג האָבען זיך די אונרוהען ווידער אָנגעהויבען. מ׳האָט אַרויסגעשלעפּט יודען פון די טראַמוואַיען און זיי מערדערליך געשלאָגען. די לאַגע איז ווייטער אַ געשפּאַנטע. די הויכשולען זענען ווייטער געשלאָסען.

* * *

היינט האַלב 8 אינדערפריה איז בעפאַלען געוואָרען אַ בעוויסטער מיכאל סאיקא און שווער פערוואונדעט געוואָרען מיט אַ מעסער. ס׳האָט זיך באַלד פערשפּרייט א קלאַנג, אַז סאיקא איז אַ סטודענט, שפּעטער האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס איז אַ דרוקער-פּראַקטיקאַנט.

לעמבערג, 29 (טעלעפאָניש)

די אויספאָרשונג וועגען מאָרד פון גראַטקאָווסקי, וועלכע ווערט געפיהרט אין דער פּראָצעדור פון שטאַנד-געריכט, האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער אינצידענט איז פאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס די סטודענטען האָבען פערטשעפּעט די פּראָסטיטוטקע סאַרובקא. דאָס האָט אַרויסגערופען די רעאַקציע פון די פערשוינען, וועלכע זענען איבערגעגאַנגען אין א געשלעג אויף מעסערס.

איז טשענסטאָכאָוו

טשענסטאָכאָוו, 29 (טעלעפאָניש)

אין טשענסטאָכאָוו איז אין אָווענד געקומען צו אַנטי-יודישע עקסצעסען. מען איז אָנגעפאַלען אויף מענשען, וואָס האָבען געהאַט א יודישען אויסזעהען. פיל יודען זענען שטאַרק צושלאָגען געוואָרען. אין אַ שווערען צושטאַנד איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל לייזער פרידמאַן. די פּאָליציי האָט צוריקגעשטעלט די אָרדנונג און אַרעסטירט 15 פּערזאָן.

איז קראָקא

קראָקא, 29 (טעל.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטע געשעהעניששען אין לעמבערג, האָבען זיך היינט אין אָווענד בעוויזען אויף די גאַסען גרופּעס סטודענטען פאַר׳ן אוניווערזיטעט און אויך אין דער שטאָדט. אויף דער גזשעגאָזשעווסקא גאַס זענען אויסגעהאַקט בעוואָרען די שויבען אין די געוועלבער. די פּאָליציי האָט צוטריבען די דעמאָנסטראַנטען, וועלכע האָבען געוואָלט זיך צוגעקומען צום יודישען אקאַדעמישען הויז.

איז ווילנא

ווילנא, 29 (טעל.)

1 א זייגער בייטאָג נאָך דער לעקציע פון פּראָפ. טאָסאָווסקי, איז אויפגעשטאַנען אַנ׳ענדעקישער סטודענט און אויפגעפאָדערט די אַנוועזענדע צו בעעהרען דעם אָנדענק פון סטודענט גראַטקאָווסקי. באַלד האָט אַנ׳אַנדערער סטודענט געוואָרפען אַ שטוהל און ס׳איז ענטשטאַנען א געשלעג. אַ רייה יודישע און נישט יודישע סטודענטען זענען צושלאָגען געוואָרען. ענדעקישע דעמאָנסטראַנטען האָבען זיך געוואָלט לאָזען איבער די ווילנער גאַסען, פּאָליציי האָט זיי פונאַנדערגעטריבען. ערנסטער פערוואונדעט זענען געוואָרען די סטודענטען: מענדעל אַלעקסאַנדראָוויטש, דוד פייגוס, רעגנורטא און יאַן וויסאָצקי.

זאַל פילהאַרמאָניע נאַרוטאָוויטשא 20

היינט, מיטוואָך, דעם 30. ליסטאָפּאַד, פּינקטליך 9 אָווענד, ווערט פאָרקומען

אַן אַפּשידס-קאָנצערט פון

משה קוסעוויצקי

פון וועלט-בעריהמטען אויבער-קאַנטאָר פון וואַרשעווער סינאַגאָגע

פאַר זיין אָפּפאָהרען אויף אַ לענגערען טורנע נאָך אויסלאַנד

אין פּראָגראַם: תּפילות, פאָלקסלידער און אָפּערן-אַריעס פון זיין אַלטען און נייעם רעפּערטואַר. ל. ברוך נעימות יתנו, אב הרחמים, ומפני חטאינו, עקביא בן מהללאל אומר, עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך, כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזובו, שיבנה בית המקדש, יהי רצון פון ראש חודש בענטשען, זשידובקאַ, גלות-ליד און אַנדערע.

ביים קלאַוויר: פּר. ליכטערמאַן-דאַווידאָוויטש. —::— בילעטען צום פּרייז פון 1, 1.50 און 2 זל׳ צו בעקומען: ביי י. זעלמאַנאָוויטש (קאָנדיטאָריי) פּיעטריקאָווער 12 און אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

פאַר גאָלד, בריליאַנטען, ביזשוטעריע און לאָמבאַרד-קוויטען צאָהלט די העכסטע פּרייזען

אליזער פיאַלקאַ, פּיעטריקאָווער 7

Dr. Wajnberg

ספּעצ. פון האַרץ- און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָווענד.

אויגען-קליניק מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאָווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א.ז.וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אָווענד.

1604

Dr. med. J. SCHORR

פון IWONICZ

ספּעציאַליסט

פאַר האַרץ און סקלעראָזא-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט אין לאָדז

גדאַנסקאַ 11, טעל. 226-85

נעמט אָן טעגליך פון 4—6 נאָכמיטאָג.

2899

„לינת-הצדק“ לאָדז, צעגעלניאַנאַ 17

דער פיזיקאַליש טעראַפּישער קאַבינעט

איז טעגליך טעטיג פון 11—1 און 4—6 אָווענד און געפינט זיך אונטער׳ן אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר-ספּעציאַליסט. קוואַרץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, סאָללוקס, עלעקטרישע בעדער.

קויפט ביי אונזערע אַנאָנסען-געבער

פאן פאפען ווידער קאנצלער

די נייע רעגירונג וועט קעמפען מיט'ן פארלאמענט

ב ע ר ל י ן, 29 (ספ. טעל.)

הינדענבורג'ס רעציזיע וועגן נאמינירען א נייעם פרעמיער דארף היינט פאלען. די דעציזיע איז אפהענגיג דערפון אויף ווי ווייט ס'זענען דערגאנגען די געשפרעכען פון גען. שלייכער מיט די פארשטעהער פון די רייכסטאגען. די סאציאל-דעמאקראטען זאגען זיך ווייטער ארויס געגען א פרעזידענטען-קאבינעט. שלייכער'ס שאנסען זענען אבער אפהענגיג פון דער שטעלונג פון די נאציאנאל-סאציאליסטען.

ב ע ר ל י ן, 29 (ספ. טעל.)

די קאנפערענץ פון גען. שלייכער מיט די אנפיהרער פון די נאצ. סאציאליסטען איז נישט צושטאנד געקומען, ווייל היטלער האט אין דער לעצטער מינוט צוריקגעצויגען די בעפולמעכטיגונגען, וואס ער האט געגעבען שטראסער'ן.

שלייכער האט דעריבער רעזיגנירט פון דער האפנונג, אז איהם וועט זיך איינגעבען צו שאפען דעם קאבינעט. מ'דארף זיך רעכענען דערמיט, אז נאך היינט וועט פאן פאפען בעקומען די מיסיע צו שאפען דעם קאבינעט, וואס וועט בעקעמפען דעם פארלאמענט. די נאציאנאל-סאציאליסטען ערקלעהרט אנ'ענערגישען קאמף דעם צווייטען קאבינעט פון פאן פאפען.

אונצוטריי-פארשלאג פאר דער ענגלישער רעגירונג

איז אפגעווארפען געווארען דורכ'ן פארלאמענט

ל א נ ד א ן, 29 (ספ. טעל.)

דער פארלאמענט האט נעכטען פארענדיגט די דיסקוסיע איבער דעם ענטפער אויף דער טראן-רעדע. די ארבייטער-פארטיי האט אריינגעטראגען א פארשלאג וועגן אונצוטרוי דער רעגירונג. דער פארשלאג איז אפגעווארפען געווארען מיט 431 שטימען געגען 39.

וועגען פראנצויזיש-סאוויעטישען אפמאך

אפרייסען דייטשלאנד פון די סאוויעטען — דאס איז דער פלאן פון פראנקרייך

ל א נ ד א ן, 29. (ספ. טעל.) די ענגלישע פרעסע ארומרעדענדיג דעם פראנצויזיש-סאוויעטישען נישט-אנגרייפס-אפמאך, שרייבט, אז דער אפמאך האט פאר פראנקרייך א פאליטישע בעדייטונג, פאר די סאוויעטען אבער, אין דער ערשטער רייה, אווירטשאפטליכע. פראנקרייך וויל בלויז שוואכער מאכען דעם בונד צווישען דייטשלאנד און סאוועטען-רוסלאנד און האלטען רוסלאנד פון דער ווייטענס פון א קאנפליקט צווישען פוילען און דייטשלאנד. די צוזאמע ארבייט צווישען דער רייכסווער און דער סאוויעטישער ארמעע וועט נאך'ן אפמאך אפגעשוואכט ווערען.

אמעריקאנער פארשלאגען

אין דער ענטוואפנונגס-פראגע

פ א ר י ז, 29 (ספ. טעל.)

נארמאן דייוויס וועט היינט פערלאזען פאריז. די אמעריקאנער פארשלאגען וועגען ענטוואפנונג געדרוקט אין פאלגענדער ריכטונג:

1) אנערקענען גלייכע רעכט פאר דייטשלאנד,

2) די דאזיגע גלייכבערעכטיגונג וועט רעאליזירט ווערען דורך ענטוואפענען אנדערע מלוכות און נישט דורך בעוואפענען דייטשלאנד.

3) די אלגעמיינע קאמיסיע פון דער קאנפערענץ וועט תיכף צוטרעטען אויסצופיהרען דעם ענטוואפנונגס-פראגראם, וואס איז אנגענומען געווארען דעם 23 יולי.

4) שליסען א פראנצויזיש-איטאליענישען פערשטענדיגונגס-אפמאך.

די פייערליכע ענטהילונג פון קלעמענסא'ס דענקמאל אין פאריז

נייער הונגער-מארש

אויף וואשינגטאן

וו א ש י נ ג ט א ן, 29 (ספ. טעל.)

פון פערשידענע זייטען פון די פאראייניגטע שטאטען האבען אנגעהויבען צו געהען 800 דעמאנסטראנטען קיין וואשינגטאן. דאס איז א פארפאסטען פון א טויזענט-קעפיגער דעמאנסטראציע וואס דארף געהען אין א הונגער-מארש קיין וואשינגטאן.

אמעריקא וועט זיך נישט מישען

אין דער מאנדזשורער פראגע

ל א נ ד א ן, 29 (ספ. טעל.)

פון וואשינגטאן מעלדעט מען, אז אמעריקא וועט נישט אנטיילנעהמען אין די גענפער בעראטונגען וועגען דער מאנדזשורישער פראגע. דער אמעריקאנער מיטגליד פון דער ליטאן-קאמיסיע האט אנטיילגענומען אין דער קאמיסיע נאר פריוואט.

מיניסטער בעק אין פאריז

פ א ר י ז, 29 (ספ. טעל.)

היינט איז געקומען פון פאריז דער פוילישער אויסערן-מיניסטער בעק. אויפ'ן באהנהויף האבען דעם מיניסטער געזעגענט דער אמבאסאדאר כלאפאווסקי און אנדערע העכערע בעאמטע פון דער אמבאסאדע.

ווידער געפאלען דער פונט

פ א ר י ז, 29. (ספ. טעל.) אויף דער הייטיגער בערזע איז ווידער באטירט געווארען א נידריגער קורס פון פונט, דער קורס איז היינט 82,34 פאר א פונט, דער נידריגסטער קורס פון דער ענגלישער וואלוטע, וואס איז ווען עס איז באטירט געווארען אין פאריז.

מאיר גראסמאן אנגעקלאגט אין געריכט

צוליב זיינע רכילות-ארטיקלען געגען „הסתדרות"

ת ל-א ב י ב, 29. (יט"א טעלעגראפיש)

די "הסתדרות" קלאגט אן מאיר גראסמאנ'ען פאר זיינע רכילות-ארטיקלען אין „ראסוויעט" געגען „הסתדרות".

לויה פון שווארצבארד'ס פערטיידיגער אדוו. גאלדשטיין

פ א ר י ז, 29. (יט"א טעלעגראפיש)

היינט איז פארגעקומען די לויה פון שווארצבארד'ס פערטיידיגער, דעם בעקאנטען אדוו. גאלדשטיין. ס'האט איהם בעגלייט א גרויסער עולם.

רעסטאן

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס

ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געפינט זיך נאר

אין פראנט, II שטאק

ווען א הוראגאן צושפילט זיך...

הארצרייסענדע בילדער פון מוראדיגן חורבן אין קובא

ווי אזוי א גאנץ שטעטעל איז אפגעווישט געווארען פון דער ערד.

דריי יודישע פאמיליעס זענען אומגעקומען

וועגען דעם שרעקליכען חורבן פון הוראגאן אויף דער אינזעל קובא שילדערט מען אין „פארווערטס" אזעלכע הארצרייסענדיגע סצענעס:

סאנטא קרוז איז א קליין קובאנער שטעטעל ביים ברעג פון ים. די 3800 איינגעבוירענע איינוואוינער פון שטעטעל האבען זיך פערנומען מיט פיש-פאנגעריי.

האט דאס דאזיגע שטעטעל ע"שט בעכשען געלעבט און געלאכט און היינט איז עס שוין מעהר נישטא.

פיינאכט האט אנ'אלטער מאטראס פון סאנטא קרוז עפעס דערשמעקט מיט זיין חוש. ער איז ארויס פון שטוב און אוועק צום ים און א קוקגעטון, און ער האט נישט געקאפט קיין באראמעטער, ער האט דערפילט עס קומט א שטארקער הוראגאן.

די איינוואוינער זיצען אין די שטיבער און הערען, ווי אין דרויסען וואיעט און קריצט און רייסט, ווי די ווילדע חיות פון דער גאנצער וועלט וואלטען זיך פערזאמעלט.

עס הערען זיך געשרייען אין דער נאכט. דער ווינט ברומט, אבער שטארקער ברומען די מוטערס, וואס האבען שוין פערלוירען זייערע קינדערלעך.

עס ווערט ליכטיגער און עס קומט דער בעגינען. שטארקער און גרויזאמער וועהט דער הוראגאן.

און עס דערהערט זיך פון ים אזא רעווען, און עס דערנעהנטערט זיך א גרויסע, שווארצע חיה, א ווילדער מאנסטער. ער עפענט קאלט און שפריצט א שוים פון די ליפען אויף אלץ ארום,— דער ים איז ארויס פון די ברעגעס און פערפלייצט די גאנצע שטאט. עס איז ווי דער מבול געקומען אויף דער וועלט.

מענשען קריכען אייגער אויף דעם צווייטען, מענשען קריכען אויף די דעכער, אויף די ביימער, אויף די ווענד, — העכער, העכער, און אונטען הויבען זיך הענד און ווערען פערשוואונדען.

א מיידעלע, א קליינינקע, פלאנטערט זיך ביי א שווימענדער טיר און וויל ארויפקריכען. זי האלט זיך אן מיט די שוואכע הענטלעך, וואַרפט מיט די פיסעלעך, ווארפט זיך און ווערט פערשוואונדען.

א פאמיליע פון זעקס שווימט אויף א פליס געמאכט פון צוויי טירען, זיי קוקען פאראויס און האלזען זיך: געראטעוועט זיך! נאר א דאך פאלט ארויף אויף זיי און דעקט זיי צו.

און אט שווימען צוויי שוועסטער און זוכען זייער מוטער. ערשט געווען מיט זיי, און שוין נישטא. מאמע! מאמע! עס בעוויזט זיך עפעס א שווארץ פינטעל און טוט א פלאטער, ווי פליגלעך פון א פיש, עס דערהערט זיך אנ'אפגעהאקטער אויסגעשריי און ס'ווערט שטיל.

אט בעוויזט זיך עפעס רויטס, — בלוט, די ווילדע פיש, די ים-טיגערס, די שארקס האבען זיך אויסגעמישט צווישען די הייזער און פייען זייער מאהלצייט.

און די מענשען לויפען מיט דער ליניע פון אייזענבאהן, וואס פיהרט אין דער נאהענטסטער שטאט, אבער דער ים לויפט נאך, ווי א יאגדהונט און לאזט איבער קרבנות אויף מיילען ווייט, פון די 3800 איינוואוינער זענען אנטלאפען בלויז איינציגע.

אט שטעהט א מיידעלע, א יתומה שוין, און וויינט, נעבען איהר ליגט איהר ברודער'ל און קוקט דערשראקען און מאכט עפעס מיט די ליפעלעך, נאר מען הערט נישט. ער איז שטום געווארען פון שרעק. און דאס קליינע מיידעלע איז ערשט 12 יאהר אלט. א גרויסע כוואליע איז שוין אריבער איהר לעבען און זי געלאזען איינע אליין אויף דער וועלט. זי האט געזעהן ווי עס עפען אומגעקומען איהר טאטע און איהר מאמע און די שוועסטער און ברודער.

דער דאקטאר פוזשעטעל, ב'טעלטער מאן, קען גארנישט דערצעהלען, ער ליגט און זיפצט נישט די וואונדען זיינע, ער וויינט, ער ברומט מיט א געשאכטענעם קול.

ער האט געזעהן ווי זיין אלטע מוטער מיט'ן ווייסען קאפ איז פערשוואונדען, זי האט אפילו די הענד נישט געקענט א הויב-טון געגען די כוואליעס, ער האט געזעהן, ווי עס איז פערשוואונדען זיין ליבע פרוי, און זיינע ליפען איז נאך פערגליווערט דער לעצטער אויסגעשריי צו זייערע קינדער, וואס זענען פערשוואונדען פאר זייערע אויגען, היינט נאכ'ן אנדערען.

און אט שטעהט א געבוירענער אימיגראנט, א יוד, וואס האט שוין געבראכט זיין קרבן אין בייעם לאנד.

נעכטען האבען די זייער קלייטעל פערקויפט און די פערהארעוועטע פאר דאלאר צונויפגעזאמעלט אויף צופאהרען קיין פאלעסטינע, און היינט איז שוין קיינער פון זיי נישט געבליבען. דאס קליינע קינד, משה'לע, וואס איז זעקס יאהר אלט געווען האט דער פאטער איבערגעלאזט אין פוילען אלס קינד פון איניגע חדשים. די מוטער איז איהם געשטארבען, ווען ער איז אלט געווען עפעס מעהר ווי א יאהר. ער איז געקומען צום פאטער צוריק מיט איניגע חדשים, און איצט איז ער טויט אין די אריעס פון זיין פאטער.

עס זענען געווען דריי יודישע פאמיליען אין סאנטא קרוז, — געווען און נישטא.

אויף דריי מייל ביים אייזענבאהן ליגען נויטע

וואס איז מאנטאג פארגעקומען אין לעמבערג

גענויער בעריכט וועגן די געשעהענישע

כוליגאנעם בושעווען

מאָנטאג אינדערפריה איז די לאַגע ווידער געוואָרען ערנסטער. גרופען כוליגאנעס האָבען זיך צערזיסגעלאָזט מיט גראַבע שטעקענס אין גאס און אָנגעהויבען מערדערליך צו שלאָגען יעדען יוד, וואָס איז זיי געקומען אונטער די הענד. תיכף אינדערפריה איז א יעדער געוועזען איבערצייגט, אַז עס וועט שוין זיין רוהיג. די סוחרים האָבען געעפענט די געשעפטען און אָנגעהויבען באַרמאַל צו אַרבייטען אַ יעדער ביי זיין בעשעפטיגונג.

ווען די כוליגאַנעס האָבען זיך אָבער אוועקגעלאָזט אין גאַס און אָנגעהויבען זאַוויסצורופען אַוואַנטורעס, האָבען די יודישע סוחרים אָנגעהויבען צו פערמאַכען די קראָמען. אין יודישען קווארטאל האָבען זיי די ראָלעטען פון די טירען אַראָפּגעלאָזט ביז אַ העלפט און אַזוי געשטאַנען ביים איינגאַנג פון געוועלב. דאַנגען אויבען אויף לעניאַוו, סיקסטוסקא, קאָפּערניקא און אַנדערע גאַסען, האָבען יודישע סוחרים קאָמפּלעט אָפּגעשלאָסען זייערע געשעפטען און אַהיימגעגאַנגען.

אויסגעריסען א יוד די באָרד

די כוליגאַנעס האָבען זיך אָנגעהויבען זאַמלען אין אַלע גאַסען אין גרויסע גרופען און מיט גראָבע שטעקענס געשלאָגען יודען. אויף פלאַץ בערנאַדינסקי איז דורכגעגאַנגען א אַלטער אָרימער יוד, וואָס געהט אין די היימער, זענען צו איהם צוגעלאָפען 3 קאָרפּאָראַנטען און אויסגעריסען די באָרד. אויף דערוועלבער גאַס זענען זיי אַריינגעפאַלען אין געשעפט פון מאַרעצקי און דאָס משרת יונגעל מערדערליך געשלאָגען.

אין יעזואיטען גאָרטען זענען די כוליגאַנעס איבערגעפאַלען דעם יודישען סטודענט ראַטענשטאַק און איהם אָנגעהויבען מערדערליך צו שלאָגען. ווי מען גיט איבער האָט ראַטענשטאַק געוואָלט אַרויסנעמען א רעוואָלווער פון דער קעשענע און אויסשיסען אין דער לופט. קיינער איז גאָרנישט געשעהען. ביז איצט איז נאָך נישט געלונגען פעסטצושטעלען צי האָט ראַטענשטאַק פאַקטיש געשאָסען. דער יודישער סטודענט איז אַרעסטירט געוואָרען.

ווייטער האָבען גרופען אַקאַדעמיקער געשלאָגען יודישע דורכגעהער אויף ליטשאַקאָווסקא, פּיעקאַרסקא, אַקאַדעמיצקא, קאָפּערניקא, סיקסטוסקא און אַנדערע גאַסען.

אויף די הויך-שולען

מאָנטאג גאַנץ פריה זענען די קאָרפּאָראַנטען געקומען אין בעזעצט אַלע הויך-שולען. אַזוי ווי עס האָט זיך נאָר בעוויזען איין יודישער סטודענט האָבען זיי איהם אָנגעהויבען מערדערליך צו שלאָגען. „פּרעטש ז' זשודאַמי", „בּיי זשידאָוו" — האָבען זיך געהערט אויסגעשרייען די יודישע סטודענטען האָבען געמוזט עוקר זיין. מאַנכע פון זיי זענען אַהיימגעגאַנגען מיט געשפּאָלטענע קעפּ.

אין געאָלאָגישען אינסטיטוט אויף דלוגאשא גאַס זענען תיכף אינדערפריה אַריינגעפאַלען א גרעסערע גרופּע אַקאַדעמיקער און אויסגעשריען: זענען דאָ פערהאַן אַ סך יודען? גיט זיי אַהער וועלען מיר זיי מכבד זיין"! צום גליק זענען קיין יודישע אַקאַדעמיקער גראָד אין דער דאָזיגער צייט דאָרט נישט געווען. עס האָבען זיך דאָרט געפונען בלויז צוויי יודישע שילערינס. די קאָרפּאָראַנטען האָבען זיי אויך נישט פערשוינט און די מיידלעך אַרויסגעטריבען פון דאָרט.

פערמאכט די הויך-שולען

מאָנטאג אינדערפריה זענען זיך צונויפגעקומען אויף אַ זיצונג די רעקטאָרען פון אַלע לעמבערגער הויך-שולען און בעראַטען וועגן דער געשאַפענער לאַגע. די רעקטאָרען האָבען אין רעזולטאַט פון זייער בעראַטונג בעשלאָסען אָבצושטעלען דעם לימוד אויף אַלע לעמבערגער הויך-שולען. דאָס איז תיכף געשעהען. אויף די ווענד פון די הויך-שולען זענען אַרויסגעהאָנגען געוואָרען מודעות, אַז די למודים ווערען איבערגעריסען אויף ■ אומבעגרענצטער צייט.

געשלאָגען שויבען מיט עפּעל

אַרום 1 אַ זייגער בייטאג האָבען זיך די גרופּען כוליגאַנעס אין גאַס פערשטאַרקט. זיי האָבען ווידער אָנגעהויבען צו שלאָגען פאַרבייגעהענדיגע יודען. די פּאָליציי האָט אָנגעהויבען ביי זיי צו קאָנפיסקירען די פּאָלקעס. די חברה האָבען אָבער געהאַט בעהאַלטען אין די אַרבעל קאַסטעטען מיט וועלכע זיי האָבען געשפּאָלטען די קעפּ די יודישע דורכגעהער. אויף מיקאָלאַיא גאַס האָבען זיי געכאַפּט א געוויסען קעניגסבערג און איהם צעשלאָגען ביז בלוט.

דאָס זעלבע איז אויך געשעהען אין רינג פּלאַץ.

אויף בלאַכאַרסקא גאַס זענען די קאָרפּאָראַנטען איבערגעפאַלען די יודישע אויבסט-הענדלער, וואָס שטעהען אין גאַס מיט זייערע וועגעלעך און פערקויפען עפּעל. די קאָרפּאָראַנטען האָבען צוכאַפּט די עפּעל פון די וועגעלעך און זיי דאַן אָנגעהויבען אַריינוואַרפען דורך די פענסטער אין די יודישע וואוינונגען אויף באַטאָרי גאַס. אַזוי אַרום האָבען זיי אויסגעהאַקט פיל שויבען אין יודישע וואוינונגען.

געשאסען אין דער לופט

אַרום 12 א זייגער זענען אַ גרעסערע חברה אַריינגעפאַלען אויף סיקסטוסקא גאַס און זיך אָנגעהויבען דאָרט צו צעפירען די הענד. עס איז באַלד אָנגעקומען אַ גרעסערע אָפּטיילונג פּאָליציי, וועלכע האָט זיי געשטערט. די חברה האָט זיך געוואָלט פּרובען אַקעגענשטעלען דער פּאָליציי. די פּאָליציי האָט אויסגעשאָסען אין דער לופט און די „העלדען" זענען זיך צעלאָפען. דערביי האָט איינער פון זיי אַריינגעוואָרפען עפּעס אַ ברענענדיגעס פּאַפּיר אין הויז פון די ברידער מונד אויף סיקסטוסקא גאַס. אַ שטיק פייער פון דאָזיגען פּודעלע האָט פערברענט דעם מאַנטעל א געוויסען קיטשאַלעס וועלכער האָט זיך געפונען אין קאָרידאָר פון דערמאָנטען הויז.

אויף קאָנאַרסקיעגא גאַס האָבען די כוליגאַנעס אַריינגעשלעפּט אין הויז נומער 26 א 50 יאָהריגען תבואה סוחר און איהם אַזוי צעשלאָגען, אַז מען האָט איהם געמוזט אָבפיהרען אין שפּיטאל.

אין דער קלאַפּטען-שול אויף פּיעקאַרסקא גאַס האָט מען אַרום 12 אַ זייגער מיטאָג אַריינגעבראַכט אַ יודישען סטודענט מיט אַ געשפּאָלטענעם קאָפּ. שפּעטער פערבאַנדאַזשירט האָט מען איהם אָבגעפיהרט אין שפּיטאל.

אינטערווענץ פון דעפּ. זאמערשטיין

תיכף זונטאג אינדערפריה, ווען עס האָבען זיך אָנגעהויבען די עקסצעסען אין לעמבערג, האָט זיך דעפּ. זאָמערשטיין געשטעלט אין פערבינדונג מיט דער מאַכט און אוניווערזיטעט, אַז עס זאָלען אָנגענומען ווערען גערעכטע מיטלען, וואָס זאָלען פערהיטען, אַז רוהיגע יודישע בירגער זאָלען נישט אַזוי מערדערליך געשלאָגען ווערען און אַז יודיש פערמעגען זאָל אָפּגעהיטען ווערען פון כוליגאַנישע הענד. דעפּ. זאָמערשטיין האָט שוין עטליכע מאָל גערעדט מיט'ן וואָיעוואָדע און סטאַראָסטווע גראָדקי. גלייכצייטיג האָט זיך דעפּ. זאָמערשטיין פערשטענדיגט מיט דעפּ. ראַזמאַרין, וועלכער ווילט אין וואַרשא, אַז ער זאָל אינטערווענירען ביי דער צענטראַלער מאַכט.

אויך דאָס פּרעזידיום פון דער לעמבערגער קהלה איז די פערזאַנען פון די ה"ה דעפּ. יעגער און פרעו. חיות האָבען אינטערווענירט ביי די מאַסגיביגע קרייזען, אַז זיי זאָלען וואַכען איבער דער אָרדנונג אין שטאָט.

די יודישע קהלה וועגען די עקסצעסען

אונטער דעם איינדרוק פון די געשעהענישען וועלכע זענען פאָרגעקומען אין די לעצטע צוויי טעג אין לעמבערג זענען זיך נעכטען צונויפגעקומען דער ראַט און די פערוואַלטונג פון דער יודישער קהלה, כדי צו בעראַטען איבער די מיטלען, וואָס האָבען דעם צוועק צו בעשיצען דאָס געזונד און פערמעגען פון דער יודישער בעפעלקערונג. די זיצונג האָט געעפענט פּרעז. פון ראַט דעפּ. יעגער, וועלכער האָט אָבגעגעבען בעריכט פון די אינטערווענציעס אין דער וואָיעוואָדזטווע און סטאַראָסטווע גראָדקיע.

אין דער דיסקוסיע האָבען זיך בעטייליגט די רבנים ד"ר פריינד און ד"ר לעווין, פּיעזעס חיות, געוו. סענ. ד"ר שרייבער, געוו. סענ. באָרעק און געוו. דעפּ. ד"ר שוואַרץ.

דער ראַט און פערוואַלטונג האָבען נאָך אַ אויספיהרליכער דיסקוסיע אָנגענומען זייער פּראָטעסט געגען די אָנפאַלען אויף דער רוהיגער יודישער בעפעלקערונג.

דאַן האָבען דער ראַט און פערוואַלטונג אויסגעקליבען אַ פערמאַנענט-קאָמיסיע, וועלכע עס זענען איבערגעגעבען געוואָרען די אויפגאַבע צו האַנדלען אין נאָמען פון דער יודישער בעפעלקערונג. אין דער פערמאַנענט-קאָמיסיע זענען אַריינגעקומען: דעפּ. אייגנאַצי יעגער אַלס פּאָרזיצער, ד"ר דוד שרייבער — וויצע פּאָרזיצער, איינזש. ה. פּיעשטין — סעקרעטאַר, די רבנים: ד"ר לוי פריינד, ד"ר יחזקאל לעווין און יצחק ציף, די פּרעזעס וויקטאָר חיות, לייבוש וואהל און יעקב וויטעלס, דעפּ. ד"ר עמיל זאָמערשטיין און די ראַטמענער: מאַקס גלאָזער־מאַן, משה הירשפּרונג, אברהם קופּפערשטיין, יוסף אָרנשטיין, ד"ר מ. שעהנפעלד און ד"ר קאָפּעל שוואַרץ.

צושלאגען דעם ווארישער רב

בשעת די נעכטיגע אומרוהען איז דער וואָרישער רבי, וואָס וואוינט אין לעמבערג און איז דאָ מוהל — געפאָהרען פון אַ ברית מילה מיט אַ פּאַקעט. אַ חברה סטודענטען זענען איהם איבערפאַלען און מען האָט דעם וואָרישער רב אַראָפּגעשלעפּט און איהם גוט צושלאָגען. ערשט דער פּאָליציי איז עס געלונגען דעם שווער צושלאָגענעם אַרויסצונעמען פון די הענד פון דיינע שלעגער.

געשלאגען יודען אין צוג

אין צוג אויף דער באַהן-ליניע פּשעמישל—לעמבערג זענען איבערגעפאַלען געוואָרען אַ יודישער אַקאַדעמיקער און אַ יודישער בריף-טרעגער. זיי זענען מערדערליך צעשלאָגען געוואָרען. דער צוג איז אָבגעשטעלט געוואָרען און געמאַכט געוואָרען אַ סוף צום בלוטיגען איבערפאַל.

נעמען פון צושלאגענע יודישע אקאדעמיקער

צווישען אַנדערע זענען אין משך פון מאָנטאג־דיגען טאג צעשלאָגען געוואָרען די יודישע אַקאַדעמיקער: מאַנטוואַרט זיגמונט, בריף יוסף, בריק יעקב, טענענבוים בראָניסלאַוו, האָלענדער מאַניש, לודמיר פראַנצישעק, כאָווען שמואל, קימעלבלום משה, ביימאַן ראובן און שווינצער לייב.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט אַ גרופּע יודישע אַקאַדעמיקער אונטער'ן חשד, אַז זיי האָבען געפּרובט איינאָרדנען אַ פערזאַמלונג.

אויסגעהאקט די שויבען ביים שטאט-פרעזידענט

אין דער וואוינונג פון לעמבערגער שטאַט-פּרעזידענט האָבען די עקסצעדענטען אויסגעהאַקט די שויבען. דאָס איז געווען אַ נקמה-אַקט פאַר דער אַנומעלטיגער רעזאָלוציע אין שטאָט־ראַט, אין וועלכער עס ווערען פערורטיילט די לעצטע עקסצעסען און דאָס אויסהאַקען פון שויבען אין יודישע געשעפטען.

איבערפאל אויפ'ן יודישען אקאדעמישען הויז

אין דער נאַכט פון זונטאג אויף מאָנטאג אַרום 3 אַ זייגער זענען די איינוואוינער פון יודיש אַקאַדעמישער הויז אויף שוו. טעקלא גאַס אויפגעוועקט געוואָרען פון א געשריי „לעאָ".

פלוצים האָבען אָנגעהויבען צו פליהען שויבען פון די פענסטער.

עס זענען אויסגעהאַקט די שויבען אויף דעם ערשטען שטאָק, וואו עס געפינט זיך דער גרויסער זאַל פון אַקאַדעמישען הויז, אָבער אויך אויף דעם צווייטען שטאָק, וואו עס וואוינען די אַקאַדעמיקער זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די שויבען און די אַקאַדעמיקער, וועלכע זענען געלעגען אין די בעטען זענען פערוואונדעט געוואָרען פון די שטיקלעך גלאָז.

אידער עס איז אָבער נאָך געלונגען פעסטצושטעלען, ווער עס זענען די אָנפאַלער איז שוין פון זיי קיין זכר נישט געווען.

די פערוואונדעטע אַקאַדעמיקער זענען פערבאַנדאַזשירט געוואָרען.

ערקלערונגען פון רעקטארען-קרייז

די אַגענץ „ווסכוד" בעקומט פון די פּראָפעסאָרען פון די הויך־שולען די פאָלגענדיגע ערקלערונג:

די סענאַטען פון די הויכשולען אין לעמבערג זענען איבערראַשט געוואָרען פון דעם פאַקט פון די דעמאָנסטראַציעס און עקסצעסען אין צוזאַמענהאַנג מיט אויסער־געוועהנליכע טראַגישע געשעהענישען אויף שייבאַ גאַס. אין איצטיגען מאָמענט ווען עס הערשט טרויער, שוואַרצע פאָהנען וויעען אויף אַ סך אַקאַדעמישע בנינים און לעמבערג, קומען פאָר דעמאָנסטראַציעס און עקסצעסען, געשלעגען און וואַנטורעס פון דער יוגענד אויף די גאַסען פון דער שטאָט. די זיכערהייטס-אָרגאַנען האָבען בעקומען אַ שאַרפען אויפטראַג נישט צו דערלאָזען צו דעמאָנסטראַציעס.

דער קרייז פון די פּראָפעסאָרען וועט טון אַלץ, כדי צו פערהיטען די יוגענד פאַר ווייטערדיגע עקסצעסען שוין צוליב דעם טויער נאָך דעם טע־לוסט פון אַ קאָלעגע, וואָס איז טראַגיש אומגעקומען דורך די הענד פון געוועהנליכע גאַסען־באַנדיטען.

דער ברודער פון געהרג'עטען ביים וואיעוואדע

די אַגענץ „ווסכוד" ווערט געוואויער, אַז דער לעמבערגער וואָיעוואָדע ד"ר רוזשניעצקי האָט אויפגענומען דעם גלח גראַטקאָווסקי, א ברודער פון דעם טראַגיש-אומגעקומענעם סטודענט, וועלכער איז געקומען קיין לעמבערג, כדי זיך צו פערנעהמען מיט דער לויה.

סעקציע

נעכטען אין דער פריה איז פאָרגעקומען די סעקציע פון טויטען קערפּער פון גראַטקאָווסקי. מצד דער מאַכט האָט זיך בעטייליגט אין דער סעקציע: וויצע-פּראָקוראָר טורנעל, אויספאָרשונגס-ריכטער פאַפּירקאָווסקי און פּאָליציי-קאָמיסאַר ציעשיעלטשוק.

די סעקציע האָט פעסטגעשטעלט אַלע פּרטים, וואָס זענען נויטיג פאַר דער ווייטערער אויספאָרשונג. מען האָט אויך אונטערזוכט דאָס בלוט. עס דאַרף בעמערקט ווערען, אַז איינער פון די אַרעסטירטע האָט געהאַט אויף דעם אַרבעל פון זיין פּאַלטאָ בעדייטענדע סמנים פון בלוט. אויך זיינע שיך זענען געווען פערבלוטיגט. דאָס איז אַ זעהר וויכטיגער פּרט פאַר דער פעסטשטעלונג פון דעם דירעקטען אויספיהרער פון דעם בלוטיגען אַקט. אין די מיטאָג-שעהן האָט פערהערט די אַרעסטירטע דער אויספאָרשונגס-ריכטער עפלער.

אויפרוף

מאָנטאָג אין די נאָכמיטאָג-שעה'ן האָבען דער „סענקעווטשקי פערבאַנד", „יונגער לעגיאָן" און פערבאַנד פון פּויליש-דעמאָקראַטישע אַקאַדעמיקער אַרויסגעגעבען אַ בשותּפות'דיגען אויפרוף, אין וועלכען זיי פאָדערען אויף זייערע חברים אַקאַדעמיקער זיך רוהיג צו פערהאַלטען און אָפּצושטעלען די ווייטערע עקסצעסען.

ווידער אוואנטורעס

אין די אָוונט-שעה'ן האָבען זיך די עקסצעסען ווידער איבערגעחזר'ט. אין אַלע טיילען פון דער שטאָט האָבען זיך געזאַמעלט גרופּען אַקאַדעמיקער און געשלאָגען פאַרבייגעהענדע יודען. די פּאָליציי האָט זיי אַיבעראַל געשטערט.

סך-הכל זענען פערוואונדעט געוואָרען אין משך פון מאָנטאָג'דיגען טאָג קרוב צו 100 פּערזאָן.

פערוואונדעט בעקאנטען יודישען פאליטיקער

זונטאג נאָכמיטאג איז אין לעמבערג שווער פערוואונדעט געוואָרען דורך ענדעקישע קאָרפּאָראַנטען ד"ר ראוויטש.

מאָנטאָג אין די אָוונט־שעה'ן איז אַ בעקאַנטער לעמבערגער ציוניסטישער פּאָליטיקער און כלל־טוער שווער פערוואונדעט געוואָרען אין קאָפּ אויף סיקסטוסקא גאַס.

דער אָנפאַל אויף איהם איז פאָרגעקומען אויף אַ אָרגאַניזירטען אופן.

בעשולדיגטע יודען זענען זיך נישט מודה

דער נעכטיגער „וויעק נאָווי" איז מודיע, אַז א חוץ די אַרעסטירטע דריי יודען, כץ, קעלער און שמער וועגען וועלכע מיר האָבען נעכטען בעמעלדעט, איז אויך אַרעסטירט געוואָרען דער קעלנער ישראל טונע, וועלכער האָט זיך אויך געזאָלט געפונען אין דער געזעלשאַפט פון די דריי אויבענדערמאָהנטע. אויך טונע ווערט בעשולדיגט, אַז ער האָט א חלק אין טויט פון גראַטקאָווסקי.

ווייטער איז דער „וויעק" מודיע, אַז בעת א פערזענליכער רעוויזיע האָט מען אָנגעטראָפען ביים קעלנער טינע א מעסער ווי אויך בלוט-פלעקען אויף דעם מאַנטעל און אויף דעם קאַפעליוש. מען האָט אויך געטראָפען בלוט-פלעקען אין די קעשענעס פון די הויזען פון כ"ץ. די בעשולדיגטע זענען זיך נישט מודה צו דער שולד.

ארעסטירטע יודען פאר'ן שטאנד-געריכט

ווי מיר דערוויסען זיך האָט היינט אין די נאָכמיטאָג-שעה'ן בעשלאָסען פּראָקוראָר טורנעלע וועלכער פיהרט אָנגין די אויספאָרשונג, צו שטעלען די 4 פּערזאָן וואָס האָבען דערהרג'עט דעם אַקאַדעמיקער פאַר א שטאַנד-געריכט.

פראנקרייך און די מלחמה-חובות

צי וועט זי שיקען א נייע נאטע?

פּ א ר י ז, 29 (ספּ. טעל.)

די פראַנצויזישע רעגירונג האָט נאָך נישט דעפיניטיוו פעסטגעשטעלט איהר שטעלונג אין דער פראַגע פון די מלחמה-חובות. די רעגירונג וואַרט אויפ'ן ענגלישען ענטפער, הגם ס'איז נישט באַקאַנט, צי פראַנקרייך וויל אַרויסשיקען אַ נייע נאָטע קיין וואַשינגטאָן.

גיפטיגע גאזען אין אוניווערזיטעט

די סטודענטען האבען זיך געראטעוועט

בּ ע ר ל י ן, 29. (ספּ. טעל.) אין גרויסען פּיזיק-זאַל פון אוניווערזיטעט אין האַלע איז נאָך אַ לעקציע ענטשטאַנען אַ פּאַניק. ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז פון די באַלאָנען מיט פּאַסגען האָט אָנגעהויבען זיך אַרויסצובעקומען אַ גיפטיגער גאַז. די סטודענטען האָבען בעוויזען צו ענטלויפען פון זאַל. די פּייערלעשער האָט זיך איינגעגעבען צו בעזייטיגען די געפאַהר. דער פיזישער אינסטיטוט איז דערווייל געשלאָסען געוואָרען.

דעלעגאציע פון לאדזער ארבייטער

ביים ארבייטס-מיניסטער

ו א ר ש א, 29 (טעל.)

א דעלעגאַציע פון לאָדזער אַרבייטער איז נעכטען געווען ביים וויצע-אַרבייטס-מיניסטער ד"ר רוזשנאָווסקי און איהם געב[...]ן, אַז די לאָדזער פאַבריקאַנטען זאָלען געצוואונגען ווערען אונטערצושרייבען א קאָלעקטיווען אָפּמאַך מיט די טעקסטיל-אַרבייטער.

דער וויצע - מיניסטער האָט געענטפערט, אַז דאָס מיניסטעריום און דער לאָדזער וואָיעוואָדע טוען אַלץ, כדי צו בעוועגען די לאָדזער פאַבריקאַנטען צו שליסען א קאָלעקטיווען אָפּמאַך.

לאדז. 30 נאָוועמבער 1932

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז. 30 נאָוועמבער 1932

די געשעהענישען אין לעמבערג

די בעריכטען, וואָס קומען אָן וועגען די עקסצעסען פון די סטודענטען אין לעמבערג, זענען נאָך דערווייל כאַאָטיש און עס איז שווער פון די געגנער אַ ויסצושיילען וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען. וועגען אַנהויב פון די געשעהענישע זענען פאַרהאַן צוויי ווערסיעס, די ערשטע איז די, אַז צוויי גרופּעס, שיכורים, אַ סטודענטישע און אַ יודישע האָבען זיך געטראָפען אויף אַ שמאָלען וועג, עס איז אויסגעבראָכען צווישען זיי אַ געשלעג און אין רעזולטאַט זענען געוואָרען עטליכע פאַרוואונדעטע און איין דערהרגעטער סטודענט, גראַטקאָווסקי. די צווייטע ווערסיע איז אַנאַנדערע: עטליכע שיכורע סטודענטען האָבען פאַרטשעפּעט אַ גרופּע יודישע אַרבייטער, די אַרבייטער האָבען געשטעלט אַ ווידערשטאַנד, עס איז געקומען צו אַ געמיינזאַם געשלעג, וואָס האָט געבראַכט די קרבנות, וואָס ווייטער איז פאָרגעקומען איז באַלד נישט איבגאַנצען קלאָר, אָבער איין זאַך איז זיכער און געוויס: די סטודענטען האָבען זיך געלאָזט איבער די גאַנצען און האָבען זיך גענומען שלאָגען יודען, האַקען שויבען, אין יודישע געשעפטען, פּליונדערען א.אַ.וו. אויף יודישע קעפּ האָבען די סטודענטען זיך גענומען אויסלאָזען זייער צורייצטע טעמפּעראַמענט און בעלייריגטע געפיהלען און זיי האָבען דאָס געטון מיט אַזאַ וואוט אין אַזאַ מאַסשטאַב און כעמעהם, אַז די רעקטאָרען פון אַלע לעמבערגער הויכשולען האָבען געפונען פאַר נויטיג צו פאַרמאַכען זייערע אַנשטאַלטען, האָפענדיג אַז דאָס וועט ברענגען צו אַ בערוהיגונג פון די געמיטער.

דער טויט פון סטודענט גראַטקאָווסקי וועט אַרויסרופען אַן אַלגעמיינע בעוויירונג. די יודישע בעפעלקערונג וועט שטאַרק בעדויערען דעם דאָזיגען צייללאָזען און אומזיניגען טויט, ווייל דער יודישער נאָמען ווערט אַריינגעצויגען אין אַ בלוטיגער אַזאַ טורע, וועלכע קיינער אַבסאָלוט זאָלט זיך נישט געוואונשען. דער טויט איז נאָך מעהר צו בעוויינען ווייל די ענדעקישע העצער נוצען שוין אויס דעם נאָמען פון אומגעקומענעם פאַר זייערע פינסטערע צוועקען. די ענדעקישע „גאַזעטאַ וואַרש." שרייבט מיט דער פּרומער מינע פון הייליגער אונשולד: „דאָס איז שוין דער צווייטער מאָרד פון אַ פּוילישען אַקאַדעמיקער, וואָס ווערט אויסגעפיהרט דורך יודען. סטאַניסלאַוו וואַצלאַווסקי און יאַן גראַטקאָווסקי זענען די בעסטע ביישפּילען פאַר דעם וואָס עס וועט בריינגען די אַזוי גערופענע יודישע „פּאָגראָמען", און וואָס עס איז די ווירקליכע שטעלונג פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע ווערט כלומרשט אונטערדריקט דורך דעם פּוילישען פאָלק. אפשר וועלען אָט די בלוטיגע קרבנות ענדליך עפענען די אויגען פון יענע פאָלקען, וועלכע זעהען ביז'ן היינטיגען טאָג נישט איין די געפאַהר פון דער יודישער פּראַגע..."

דער אויסגאַנגס-פּונקט איז דאָך בכלל נישט ווייטיג. תמיד וועלען זיך ביי דער ענדעציע געפינען פּרעטעקסטען, היינט וועלען דאָס זיין וואַהלען פון סינדיקען אויף די אוניווערזיטעטס-פאַקולטעטען, מאָרגען וועט מען אַרויסשלעפען אויף דער ליכטיגער שיין די מעשה מיט יודישע בר מנגס פאַר די פּראָסעקטאָריעס א.אַ.וו. א.אַ.וו. דער רעזולטאַט איז איין און דערזעלבער: דער אמתער און געמאַכטער צאָרן פון דער ליבער אַקאַדעמישער יוגענד זוענדט זיך נישט אין קיין אַנדערע ריכטונג, נאָר אין דער יודישער...

דער פּאָגראָם-קאָשמאַר, אין וועלכען די ענדעציע האַלט איהר יוגענד זייט יאָהרען-לאַנג, הערט נישט אויף און ברענגט יעדען טאָג נייע פּרובען. די אונאויפהערליכע אַנטי-יודישע אַגיטאַציע שאַפט דעם באָדען, אויף וועלכען עס זאָל גרייט צו יעדער ציט אויסצובראָכען עקסצעסען. גאָוואַטשינסקי שטודירט פּלייסיג די פּרעסע פון דער גאַנצער וועלט און יעדער וואָך אָדער אָפטער טראָגט ער אונטער זיינע לעזער אַ בוקעט פון געשעהענישען, פון אָנפאַלען אויף יודען מיט דעם שטענדיגען אויספיהר: אומעטום שלאָגט מען פיל און טיכטיג, פאַר וואָס ביי אונז אַזוי ווייניג? אין וואַרשאָ גייט אַרויס אַ בלעטעל פאַר צעהן גראָשען, „ווסטעגאַ", מיט אַן אמת פאַרברעכערישען אינהאַלט. דאָס בלעטעל האָט גאַנץ אָפען טענות פאַרוואָס מען מאַכט נישט אין פּוילען דעמזעלבען סוף מיט די יודען ווי אין אונגאַרן, און אין אַנדערע עהנליכע לענדער. דאָס בלעטעל רופט צו פּאָגראָמען.. אין לעמבערגער שטאָטראַט טראָגט אַריין אַ גרופּע ראַטמענער א פּראָטעסט געגען די העלדישקייטען פון די סטודענטען און דאָך רופט זיך אָפּ די ענדעקישע צייטונג דער „קורייער לוואָווסקי" מיט אַ דראָהונג אויפ'ן אַדרעס פון שטאָט-ראַט, פאַרוואָס ער האָט געוואַגט די דרייסטקייט צו פּראָטעסטירען געגען דער דעמאָנסטראַציע פון דער פּוילישער יוגענד, די אַרבייט ווערט געפיהרט טיכטיג און סיסטעמאַטיש, און דער אומשטאַנד, וואָס די כראָנישע העצעריי געפינט דעם באָדען דווקא צווישען דער סטודענטישער יוגענד, בעווייזט נאָר איהר הויכען מאָראַלישען ניוואָ.

די ענדעציע האָט ביז איצט געמאַכט בלויז דעם אָנשטעל אַז זי פיהרט בלויז דעם אידעאישען קאַמף, אַז אָפען צו עקסצעסען רופט זי נישט. איצט האָט זי אינגאַנצען אַראָפּגעוואָרפען דעם דעקמאַנטעל. די עקעלהאַפטע אויפטועכן פון דער יוגענד ווערען גענומען אין שוץ מיט דער גאַנצער ציניש-קייט. די מעשה פון לעמבערגער שטאָט-ראַט בעווייזט, אַז די ענדעקעס נישט בלויז זיי פיהרען אָן מאָראַליש מיט די אַרויסטריטען פון די אַקאַדעמישע בעליגאַנטעס, נאָר אַז זיי זענען פיזיש בעטייליגט

שלום אויף מזרח פון איראָפּע

צו דער ראַטיפיצירונג פון פּויליש-סאָוויעטישען נישט-אַנגרייפס-אָפּמאַך

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ראַטיפיצירונג פון פּוילישען סאָוויעטישען נישט-אַנגרייפס - אָפּמאַך שרייבט דער אָרגאַן פון דער רעגירונג די „גאַזעטאַ פּאָלסקאַ":

עס זענען פאַרביי כמעט צוועלף יאָהר פון זינט עס איז געשלאָסען געוואָרען דער שלום צווישען פּוילען און סאָוויעטען-פאַרבאַנד. איז משך פון די דאָזיגע צוועלף יאָהר זענען די פּאָליטישע בעציהונגען צווישען די ביידע מלוכות נאַטירליך נישט געשטאַנען אויף איין אָרט, נאָר זיי האָבען זיך געענדערט און ענטוויקעלט, דער נישט-אַנגרייפס-פּאַקט, וועלכער איז די טעג ראַטיפיצירט געוואָרען ציהט אונטער אַ סך הכל פון דער דאָזיגער עוואָלוציע, דער פּאַקט שטעלט פעסט, אַז דער שלום, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען אין ריגע, האָט זיך פאַרפעסטיגט און האָט אויסגעהאַלטען די פּראָבע פון לעבען, און נישט איין פּרוב פון פאַרשידענע דייטען דעם אָפּמאַך צו פאַרלעצען, ער בעדייט אַז דער שלום-אָפּמאַך ווערט דאָרט קיצער פון די צדדים נישט בעטראַכט אַלס פּראָוויזאָריום אָדער אָבער פּוילזע נאָר אַז ביידע מלוכות ווילען לעגען אויפ'ן יסוד פון דאָזיגען שלום, אין גוטע שכנישע בעציהונגען ווייל דאָס ליגט אין אינטערעס פון פּוילען, סיי פון סאָוויעטען-פאַרבאַנד.

דער פּאַקט — שרייבט ווייטער די צייטונג — בעדייט, אַז די בעציהונגען אויף מזרח פון איראָפּע, אויף וועלכע אַ גרויסען אָפּשניט (די גרענעץ צווישען פּוילען און די סאָוויעטען ציהט זיך אויף העכער טויזענד קילאָמעטער) שטעלען זיך איין פרידליך, צו דער צופרידענהייט פון ביידע שכנים, און אַז דער שלום אין דאָזיגען טייל פון איראָפּע האָט אַלע שאַנסען צו זיין דויערהאַפטיג. די פּאַקטען, וועלכע זענען גלייכצייטיג געשלאָסען געוואָרען צווישען די סאָוויעטען און די באַלטישע מלוכות פאַרברייטערען און דערגאַנצען דעם פּויליש-סאָוויעטישען אָפּמאַך אויף אַזאַן וואָס אַקצענטירט נאָך מעהר דעם וואוקס פון דער געגענזייטיגער פאַרשטענדיגונג. אַחוץ צווייפעל איז נישט גינסטיג דער ראַום, שטאַנד, וואָס אַן ענהליכער אָפּמאַך איז נישט געשלאָסען געוואָרען צווישען די סאָוויעטען און רומעניען. מיר וועלען דאָ נישט אַנאַליזירען די גאַנצע קאָמפּליצירטע סיבות פון דער דאָזיגער ערשיינונג. דאָגעגען מוזען מיר גאַנץ אויסדריקליך נאָך אַמאָל אונטערשטרייכען, אַז אונזערע פאַרטיידיגונגס-פּער-פליכטונגען אַלס פאַרבינדעטע פון רומעניען זענען אין דער פּוילער מאָס געאַכטעט געוואָרען.

די צייטונג שטרייכט נאָך אונטער דעם אומשטאַנד, וואָס דער פּאַקט איז געשלאָסען געוואָרען דורך מלוכות אין וועלכע עס הערשען צוויי גענצע גענצלעכע פּאָליטיש-עקאָנאָמישע סיסטעמען. די צייטונג האַלט, אַז נישט מען קאָן בויען דעם סאָציאַליזם דורך וועלכע די באַגנעטען געגען סיסטעם, וואָס שטיצט זיך אויף פּריוואַטע אייגענטום. און פאַרקעהרט, מען קאָן נישט ראַטעווען דעם קאַפּיטאַליזם דורך צובריכען די קאָמוניסטישע מלוכה.

נישטאָ קיין רעטונג געגען לופט-אַנגריף

באַלדווין וועגען די שרעקליכע פּערספּעקטיוון פון קינפטיגען קריג

די סעג האָט אויף דער זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר ענטוואַפענונג ביים ענגלישען פּאַרלאַמענט דער נעוו. פּרעמיער-מיניסטער באַלדווין געהאַלטען אַ גרויסע רעדע, אין וועלכער ער האָט געשילדערט די פּערספּעקטיוון פון קומענדיגען קריג.

אין משך פון פיל יאָהרען האָב איך שטודירט די פּראַגע וועגען דעם קומענדיגען קריג אַלס מאַרויצער פון קאָמיטעט צו שיצען די בריטישע אימפּעריע, האָט געזאָגט באַלדווין. עס איז נישטאָ קיין איינציגע פּראַגע, וועלכע זאָל מיך האָבען שטאַרקער אינטערעסירט. מיט דער דאָזיגער פּראַגע איז פאַרבונדען די פּראַגע וועגען גליק אָדער אונטערגאַנג פון דער מענשהייט. די וועלט ליידט צוליב דעם געפיהל פון שרעק און אויס מאַנגעל פון צוטרוי. ביז צו דער לעצטער מלחמה איז געווען אָנגענומען צו שיצען די ציווילע בעפעלקערונג אין דער צייט פון קריג. די ציווילע בעפעלקערונג האָט געליטען, בעהונגערט, האָט פאַרלוירען איהרע זיהן און נאָהענטע, וואָס האָבען געענדיגט אין דער אַרמעע. איצט האָט זיך די לאַגע געענדערט, אויך די ציווילע בעפעלקערונג איז אונטערגעוואָרפען די געפאַהרען פון קריג, דער סכנה צו פאַרלירען דאָס לעבען ביי דער באָמבאַרדירונג פון דער לופט. דאָס דאָזיגע געפיהל בעהמט אויס דעם נאָרמאַלען מענש פון דער גאַנצער ציוויליזירטער וועלט. אָבער איך צווייפעל, צי פיל פון די, וואָס לעבען איבער די דאָזיגע שרעק, פאַרשטעהען וואָס עס ליגט דער גרונד דערצו. מען דאַרף האָבען אין זין קודם כל די מוראדיגע שנעלקייט פון אַנגריף אין דעם מאָדערנעם קריג. די שנעלקייט פון אַנגריף פון דער לופט קאָן פאַרגליכען ווערען מיט דער שנעלקייט פון אַן אויטאָ. אין דעם קינפטיגען קריג וועט נישט זיין קיין איין שטאָט, וואָס זאָל נישט קאָנען צושטערט ווערען דורך אַ באָמבאַרדירונג פון דער לופט שוין אין פאַרלויף פון די ערשטע פאַר מינוט נאָך דער ערקלערונג פון קריג. די פּראַגע בעשטעהט בלויז אין דעם, ווער פון די צדדים וועט זיך נעהמען צו פיהרען דעם לופט-אַנגריף דער ערשטער.

איך מיין, אַז יעדער מענש דאַרף וויסען, אַז אויף דער ערד איז נישטאָ קיין קראַפט, וועלכע זאָל איהם קאָנען שיצען פון אַזאַ אָנפאַל. דער באָמבאַרדירענדיגער צד וועט קאָנען דורכדרינגען דורך יעדער פאַרטיידיגונגס-ליניע. אויף צו פאַרטיידיגען לאָנדאָן און זיין אומגעגענד דאַרף מען צוטיילען די לופט-ספּערע פון דער שטאָדט אין עטליכע סעקטאָרען. לאָמיר אָננעהמען, אַז די עראָפּלאַנען וועלען פליהען איבער לאָנדאָן אין דער הויך פון 600 מעטער און העכער. מען וועט דאַרפען די שטאָדט איינהילען אין אַ קינסטליכען נעפּעל דאָס איז אָבער זעהר אַ שווערע זאַך און עס איז נישטאָ קיין זיכערקייט, אַז מיר וועלען זיין דעמאָלט איינגאַנצען אונזוגענגליך פאַר דעם שונא עס איז פאַרהאַן בלויז איין מיטעל זיך צו ראַטעווען, עס בעשטעהט אין דעם, אַז מיר זאָלען פאַרניכטען אונזערע שונאים מיט זייערע פרויען און קינדער, איידער זיי וועלען בעוויזען אונז צו פאַרניכטען.

איך האַלט פאַר מיין פליכט אָפען צו זאָגען די מענשען, וואָס עס ערוואַרטעט זיי אין פאַל, ווען עס זאָל קומען צום נייעם קריג.

מיר דאַרפען געדענקען, האָט באַלדווין ווייטער געזאָגט, אַז דער לופט-קריג געפינט זיך ערשט אין זיין אָנהויב-סטאַדיע, אַז די מעגליכקייטען פון זיין ענטוויקלונג זענען אומגעהויער גרויס. מיר האָבען געמאַכט פּרובען צו געפינען מיטלען פון פאַרטיידיגונג און איך מוז ערקלערען, אַז די אַלע מיטלען האָבען זיך אַרויסגעוויזען אינגאַנצען פאַר נוצלאָז. די מיטלען, וואָס זענען אָנגעמערקט געוואָרען אין זשענעווע, די פאַרקלענערונג פון סאַנאַזש פון די עראָפּלאַנען, דער פאַרבאָט אויף צו שיסען אויף דער ציווילער בעפעלקערונג, דאָס אַלץ האָט מיך אַריינגעבראַכט אין אַ פאַרצווייפלונג, ווייל בל-זמן עס וועלען זיין קריגס-עראָפּלאַנען, וועלען אויך זיין לופט-אַנגריפען מיט אַלע זייערע פאָלגען.

די צייטען פון די גרויסע „דרייווס" זענען פאַרביי

ד"ר בערנאַרד כהן וועגען דער טעטיגקייט פון „דזשאָינט"

ד"ר בערנאַרד כהן, וועלכער איז נישט לאַנג צוריקגעקומען פון רוסלאַנד, האָט אין אַ געשפּרעך מיט זשורנאַליסטען זיך אַרויסגעזאָגט וועגען דער איצטיגער טעטיגקייט און אויפגאַבען פון „דזשאָינט". ד"ר כהן האָט געזאָגט:

„דזשאָינט" האָט זיך איצט פאַרוואַנדעלט אין אַ דויערענדיגער אָרגאַניזאַציע. ער איז שוין מעהר נישט די גרויסע הילפס-אָרגאַניזאַציע, וואָס ער איז געווען אין די פריהערדיגע יאָהרען. בכלל האָט זיך אויפ'ן „פונדיישן" אויך אָפּגערופען דער קריזיס און צוליב דעם איז נויטיג אַ געוויסע הפסקה אין דער אַרבייט. די הפסקה דריקט זיך אויס אין דעם, וואָס דערווייל ווערען קיין גרויסע נייע אַקציעס נישט אונטערגענומען און מיט נייע אונטערנעהמונגען מוזען מיר וואַרטען, ביז ס'וועט דורכגעפיהרט ווערען אַ נייע קאַמפּאַניע אין אַמעריקע. אמת, די צייטען פון די גרויסע אַמעריקאַנער „דרייווס" זענען פאַרביי און מען דאַרף נישט פאַרגעסען, אַז די אַלע געלד-סומעס, וואָס ווערען ביי די אומות - העולם אַריינגעבראַכט דורך שטייערען ווערען אין אַמעריקע אַריינגעבראַכט נאָר דורך פריוויליגע בעשטייערונגען. עס איז דאָך אָבער פאַר קיינעם קיין סוד נישט, אַז לעצטענס האָבען אַמעריקאַנער נישט קיין מעגליכקייט זיך אַזוי ברייטהאַרציג אַליין צו בעשטייערען. אַזוי ווי דאָס איז געווען ביז איצט. עס איז אָבער אַ גענוגענדע ראיה דער פאַקט, וואָס פאַר די לעצטע דריי קריזיס-יאָהרען האָט די טעטיגקייט פון דזשאָינט אין איראָפּע (אַ חוץ רוסלאַנד) אָפּגעקאָסט פון 300 ביז 500 טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר. אין פון וואַנען קומט דען דאָס געלד, אויב נישט פון אַמעריקע? די געבראַכטע ציפערן בעווייזען, אַז די טעטיגקייט פון „דזשאָינט" איז נאָך איצט אויך גאַרנישט קיין קליינע, כאָטש מען קאָן דאָס נישט פאַרגלייכען מיט די מיליאָנען פון די פריהערדיגע יאָהרען.

— איבער וועלכע לענדער שפּרייט אויס דער „פונדיישן" זיין עיקר טעטיגקייט?

— די הויפּט-לענדער פון „פונדיישן" זענען: פּוילען, רומעניען און טשעכאָסלאָוואַקיען. בעזונדערס פיל אַרבייט האָבען מיר אין פּוילען, וואו עס ווערען געשטיצט די גרויסע לייה- און שפּאָר-קאַססעס און עס ווערט אויסגעגעבען אַ סך געלד פאַר אַלגעמיינע שול-צוועקען, פאַר סאַניטאַרע צוועקען, פאַר קינדער פאַרזאָרגונג. בכלל מוז איך זאָגען, אַז דער „פונדיישן" קוקט איצט אַנדערש אויף זיינע אויפגאַבען: ער גיט געלד נישט דער-פאַר אַליין, אַז יודען זאָלען זיך אָרגאַניזירען אויף אַ קאָאָפּעראַטיווען אופן. מיר מוזען געדענקען, אַז אין די נייע ווירטשאַפט-פאָרמען מוזען יודען אַריין קומען. אַנגעלאָדען מיט דער זעלביגער צוגרייטונג און מיט די זעלביגע מעגליכקייטען ווי די אַנדערע פעלקער. אַז נישט וועלען זיי פאַרבלייבען לאַ-יוצלחס. אַ מלוכה קען צוליב אַנטיסעמיטיזם אָפּ-זאָגען אַ הלוואה איין יוד, אָבער אַ קאָאָפּעראַטיוו קען זי נישט אָפּזאָגען, ווייל קאָאָפּעראַטיוון קע-נען נישט אויף לאַנג בלייבען אומבעמערקט דורך דער מלוכה, ווייל די ראָלע, וואָס זיי שפּילען אין דער ווירטשאַפט פון לאַנד, איז צו בעדייטענדיג. נאָר דורך קאָאָפּעראַטיוון קען געשאַפען ווערען אַ באַזע, וואָס זאָל הייבען דעם מצב פון יודישען קליינעם מענשען, און די אויפגאַבע פון קאָאָפּע-ראַטיוו איז נישט נאָר צו געבען געלד. מיטגלי-דער פון'ם קאָאָפּעראַטיוו מוזען דערצויגען ווערען אין דעם בעוואוסטזיין אויפצוהאַלטען דעם קאָ-אָפּעראַטיוו אין אָרדנונג, ווייל אַנישט וועט ער אַליין רואיגירט ווערען. אונזער כוונה איז אַזוי אַוועקצושטעלען די קאַסעס, אַז זיי זאָלען ווערען דער גוטוואונדיגער כלי-זין פאַר אויפצוהייבען די אַלגעמיינע לאַגע פון זייערע מיטגלידער.

אין די פּאָגראָמען. עס וועט ווערמאַל און נאָך מיט מעהר בולטקייט קלאָר, אַז דאָ האָט מען צו טון מיט אַ געוועלשאַפטליך-געפעהרליכער אָרגאַניזאַציע און אַז די סטודענטען זענען די אויספיהרער פון די דירעקטיוען פון דער דאָזיגער פאַרברעכערישער אָרגאַניזאַציע. עס ווערט קלאָר, אַז עס קען נישט זיין קיין רוה, אַז דאָס לעבען און כעמיגען פון די בירגער, ספּעציעל אין די אוניווערזיטעטס-שטעט, קאָן נישט זיין געזיכערט, כל זמן עס וועט נישט אַרויסגעלעגט ווערען די שטרענגסטע צוים אויף דער נעסט פון העצעריי, דער ענדעציע און איהר אויספיהר-אָרגאַן — דער ענדעקישער סטו-דענטענשאַפט.

ל. פ. ס.

ערקלערונג פון טשעכאָסלאָוואַקישען אויסערן-מיניסטעריום פאַר יט"א בנוגע דער מעלדונג וועגען די יוד. אַדוואָקאַטען אין אַמעריקא

פּראַג, (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט דער אינטערפּעלאַציע פון דעפ. דר. גאָלדשטיין צום אויסערן-מיניסטער דר. בענעש בנוגע דעם צירקולאַר פון דער וואַשינגטאָנער געזאַנדשאַפט וואָס ראַט זיך נישט צו ווענדען צו יודישע אַדוואָקאַטען, האָט דאָס טשעכאָסלאָוואַקישע אויסערן-מיניסטעריום איבער-געגעבען דער יט"א אַן ערקלערונג אין וועלכע ערקלערונג ווערט פעסטגעשטעלט אַז די מעלדונג וועגען די יודישע אַדוואָקאַטען שטיצט זיך נישט אויף די אינפאָרמאַציעס פון דער טשעכאָסלאָוואַקישער געזאַנדשאַפט נאָר אויף די בעריכטען פון דער האַנדעלס-קאַמערען צענטראַלע על-פּי כּעת איז די קוועלע פאַלש אָנגעגעבען געוואָרען. אין דעם זין דאַרף אויך אויסגעבעסערט ווערען די ערשטע אויפקלערונג פון אויסערן-מיניסטעריום פאַר יט"א וועגען דעם ענין, וואָס האָט זיך געשטיצט אויף נישט פּונקטלעכע מאַטעריאַלען.

יודישע קהלה פון סאַלאָניקי
געהט אונטער פון אָרימקייט און אויסוואַנדערונג

(רייזע-איינדריקען)

פון ב. סמאָליאַר

אין סאַלאָניקי דאַרף מען קיין יודען לאַנג נישט זוכען.

— יעדער צווייטער מענש אין סאַלאָניקי איז אַ יוד — מעלדעט מיר דער סאַלאָניקער רב הכולל מיט שטאָלץ.

— און רעדט יודיש? — פרעג איך זיך ביי איהם נאָך.

— יודיש? — שמייכעלט ער פון מיין נאַאי־ווער פראַגע — אָ, ניין!... אַפילו נישט קיין העברע־איש.

— איז וואָס פאַר פאַראַ שפּראַך רעדען דאָ יודען? — וויל איך וויסען.

— יודען — קלערט ער מיר אויף — רעדען דאָ שפּאַניאָליש, רעדען דאָ פראַנצויזיש, רעדען דאָ איטאַליעניש, רעדען דאָ גריכיש, אָבער נישט קיין יודיש.

ער, דער רב אַליין, קען אויך קיין יודיש נישט רעדען, העברעאיש אָבער — דאָס קען ער, העברעאיש געמישט מיט שפּאַניאָליש.

זיצען מיר און מיר קוויקען זיך מיט טערקי־שער קאַפע, אין זיין אָרים אָבער ריין שטיבעל, און ער דערצעהלט מיר ווי עס האַלט איצט מיט די יודען אין גריכענלאַנד בכלל און אין סאַלאָניקי בפרט.

— די יודען, — דערצעהלט ער — צעלויפען זיך איצט פון סאַלאָניקי, צעפאָהרען זיך אין דער ווייטער וועלט אַריין.

— שלעכטע בעהאַנדלונג פון דער רעגירונג?

— פאַרוואָס?

— צוליב שלעכטע צייטען; — קרעכצט ער.

— וויל איך וויסען די זאַך קלאָרער.

— ניין, — גיט ער זיך אַ כאַפּ — צו דער רעגירונג האָבען מיר גראָר איצט גאָרנישט. די צייטען זענען אָבער שלעכט עקאָנאָמיש.

— עקאָנאָמיש זענען די צייטען איצט שלעכט אויף דער גאַנצער וועלט! — בעמיה איך זיך איהם גרינגער צו מאַכען דאָס האַרץ.

— נו, יאָ! — זיפצט ער — אויף דער גאַנצער וועלט זענען די טאַקע שלעכט, אָבער ביי אונז, אין סאַלאָניקי, זענען זיי מעהר ווי שלעכט, ביי אונז זענען זיי אמת'דיג ביטער.

ער לאָזט זיך אַריין אין אַ ברייטער אויפ־קלערונג און וויל מיר בעווייזען פאַרוואָס ער דענקט, אַז אין סאַלאָניקי זענען די צייטען ערגער ווי אין אַנ־דערע טיילען פון דער וועלט.

גריכענלאַנד — זאָגט ער — איז איצט אין דעם גרעסטען עקאָנאָמישען קלעם, וואָס זי איז ווען גע־ווען. די ווערט פון דעם גריכישען געלד איז איצט געפאַלען כמעט אויף העלפט, די פערדינסטען פון דעם דורכשניטליכען גריכישען איינוואוינער זענען אָבער אין דערזעלבער צייט נישט געשטיגען, גע־קעהרט, זיי זענען נאָך קלענער געוואָרען.

— ווען די ווערט פון דעם געלד פאַלט — טייטשט ער מיר אויס — ווען די פערדינסטען שטיי־גען נישט פראָפּאָרציאָנעל צום ווערט פון געלד, באַר פערקעהרט, זיי האַלטען אין איין קלענער ווערען, און יוען דערצו נאָך וואַקסט פון טאָג צו טאָג די אָרימקייט אין לאַנד, וואָס פאַראַ לעבען קען דאַן איינער פיהרען אין אַזאַ שטאָט ווי סאַלאָניקי? וואָס פאַראַ לעבען קענען דאַן בעוואונדערס פיהרען די יודען, וועלכע זענען מעהרסטענטייל סוחרים און וועל־כע ליידען פון דעם קריזיס אַמשטאַרקסטען?

— איז וואוהין־זשע פאָהרען די יודען? — גיב איך אָן מיט מיינע פראַגען.

— יודען פאָהרען קיין ארץ־ישראל! און קיין פּאַריז! — איינפאָרמירט מיך דער רב.

— קיין ארץ־ישראל און קיין פּאַריז? — קען איך נישט פערשטעהן די קאָמבינאַציע.

— נו, יאָ, — שמייכעלט ער — וואָס איז דאָ שווער צו פערשטעהן? רייכע יודען פאָהרען אַריי־בער קיין פּאַריז און אָרימע, — קיין ארץ־ישראל.

— נישטאָ קיין איין שיף וואָס זאָל אָפּגעהן פון סאַלאָניקי קיין ארץ־ישראל און זאָל נישט פיה־רען מיט זיך עטליכע צעהנדליג יודישע פאַמיליעס קיין ירושלים — הויבט ער מיר אָן צו דערצעהלען — די יודישע קהלה אין סאַלאָניקי, אַ קהלה פון קנאַפע פופציג טויזענד יודען, ווערט איצט פון יאָך צו וואָך קלענער און קלענער, זי גוססט און צע־קריכט זיך אויף קיינמאָל שוין נישט אויפצושטעהן. געווען אַמאָל אַ לעבעדיגע קהלה, אַ שטאַרקע, אַ רייכע, אַ פול־בלוטיגע, איצט אָבער ווערט זי מאָ־גערער פון טאָג צו טאָג. ווער נאָר עס קען, יעדער פאָהרט אַוועק, און ווער עס קען נאָך איצט נישט אַוועקפאָהרען דער טרוימט וועגען אַוועקפאָהרען שפּע־טער. אַלע אין סאַלאָניקי רעדען איצט וועגען פאָה־רען. אַלע רעדען וועגען עמיגרירען, אַלע שטע־הען מיט זייערע קלימעקלעך גרייט אין וועג אַריין. אַ וואַנדערונג, אַ ריזיגע וואַנדערונג, איז איצט אַ־ריינגעטראָטען אין דעם לעבען פון אונזער גריכי־שען יודענטום. מען שטעהט מיט איין פוס און מען קלייבט אַ דראַכמע צו אַ דראַכמע כדי צו קענען אָנזאַמלען גענוג אויף הוצאות כדי צו קענען זיין צווישען די ערשטע, וואָס לאָזען זיך אַוועק אין מרחקים.

— די הויפּט־געשעפטען פון סאַלאָניקי — דערצעהלט ער מיר ווייטער — ליגען אין יודישע הענד, יודען קאָנטראָלירען דאָ כמעט דעם גאַנצען מסחר, וואָס קומט אָבער אַרויס ווען דער מסחר ליגט דאָ איצט סיי־ווי טיף אין דער ערד, גע־שעפטסמאַן צי נישט געשעפטסמאַן — קיינער האָט איצט נישט אין סאַלאָניקי גענוג אויף לעבענסמיט־לען, אין פּאַלעסטינע זאָגט מען, איז איצט בעסער, פאָהרט מען קיין פּאַלעסטינע.

מוסאָליני לערנט די קינדער אין איטאַליע
צו מאַטערן היות, כדי זיי זאָלען אויסוואַקסען בראַווע זעלנער

קינדער פון עלף ביז פופצען יאָהר מאַכען מיליטערישע מאַנעווערס מיט ציגען און וואָס מעהר ציגען איינער צוקאַליעטשעט, אַלץ אַ גרעסערער העלד איז ער

אין די איטאַליענישע שולעס האָט די פאַ־שיסטישע רעגירונג איינגעפיהרט מיליטערישע אי־בונגען. מען מושטירט דאָס יונגוואַרג, מען גרייט די יוגענד צו צו דער קומענדער וועלט-שחיטה.

אויך אין אַנדערע לענדער האָט מען אין די לערן-אַנשטאַלטען איינגעפיהרט מיליטערישע איבונגען. אין איטאַליען הערשט אָבער אַן'אייזער־נע דיקטאַטור. דאָרט קאָן מען זיך נישט בונטע־ווען. די סטודענטען פיהרען פּינקטליך אויס דעם בעפעהל פון דער פאַשיסטישער מאַכט.

אָבער דאָס וואָס איז לעצטענס פאָרגעקומען אין פּאַלערמאָ, האָט זיכער אויסגעשוידערט יעדען איינעם וואָס האָט נאָך אַ מענשליך געפיהל אין האַרצען. מען האָט דאָרט צונויפגעטריבען יונגלעך אין עלטער פון 10 ביז 15 יאָהר אַלט און מיט זיי דורכגעפיהרט מאַנעוורעס, אום צו זעהן צי זיי קענען שוין ריכטיג די מיליטערישע תורה וואָס מען לערנט זיי.

די קינדער זענען איינגעטיילט געוואָרען אין צוויי לאַגערען — אין פאַשיסטען און אין שונאים. די פאַשיסטלעך האָבען זיך אַזוי צוהיצט, אַז זיי האָבען גאָר פערגעסען דאָס עס איז נאָר אַ מאַנעווער, אַ מיליטערישער שפּיל, און אין אימ־פעט פון קאַמף האָבען זיי דערלאַנגט אַ ת ע קלעפּ דעם „שונא", איין פאַשיסטעל האָט אַפילו זיך בענוצט מיט אַ קנייפּ-מעסערל און שטאַרק צושניטען זיינעם אַ חבר, וואָס האָט געשפּילט אַלס „שונא".

דער סוף איז געווען, אַז עטליכע קינדער האָט מען אַוועקגעפיהרט שטאַרק צו'מזיק'ט. דאָס ערגסטע איז, וואָס די שלעגערס האָבען נישט גע־קראָגען קיין פאָרוואורף, נאָר אדרבא, דער אָפיציר מאַליני, וואָס האָט בייגעוואוינט די קינדערשע מאַנעוורעס, האָט זיי שטאַרק געלויבט פאַר זייער „רעאַליזם".

דאָס מורא'דיגסטע קומט ערשט.

צווישען די שול-יונגלעך איז אויך געווען אַ קאַוואַלעריע-אָפּטיילונג. קאַוואַלעריסטען רייטען דאָך אָבער אויף פערד, און וואָס וועט מען אין אַזאַ פאַל טון מיט קינדער? אַרויפזעצען זיי אויף אמת'ע פערד, טויג נישט פאַר קליינוואַרג, און הילצערנע פערדלעך וועלען אויך נישט דינען דעם צוועק. ווייל אַ הילצערן פערדעל קאָן זיך נישט בעוועגען.

האָט מען זיי אַרויפגעזעצט אויף ציגען, וועלכע זענען ספּעציעל פאַר דעם צוועק דרעסירט געוואָרען.

וואָלטען די קינדער סתם גערייטען אויף די ציגען, וואָלט נאָך געווען צו דערליידען. אָבער מען האָט די קינדער אויך געגעבען שפּיזען — אמת, קליינע, קינדערשע שפּיזען, אָבער פאָרט שפּיזען! און אָנגעזאָגט האָט מען זיי, אַז זיי זאָ־לען זיין אָהן רחמנות. נאַטירליך, זיי זאָלען נישט שטעכען קיין „רייטער", אָבער די ציגען מעגען זיי שטעכען.

„עס איז זעהר וויכטיג — האָט מען זיי ערקלערט — צו שטעכען אַ פערד, אויף וועלכען עס רייט אַ שונא. דאָס פערד ווערט ווילד און וואַרפט אַראָפּ דעם רייטער". אַלזאָ, וואָס מען וועט אין דער מלחמה טון מיט פערד, דאַרפען זיי, די שול-קינדער, איצט טון מיט די ציגען.

די סצענע איז געווען אַ שרעקליכע.

בלוט האָט זיך געגאָסען איבער'ן פעלד. די ציגען האָבען געשריגען פון וועהטאָג, געמעקעט, געבעקעט, געשפּרונגען. אָבער דאָס האָט נאָך מעהר צוהיצט די קינדער און זיי האָבען מיט זייערע קינדערשע שפּיזלעך געאַרבייט מעשים.

אַז אַ ציג איז געפאַלען, האָט מען זי שנעל אַוועקגעטראָגען. מען האָט אַזעלכע ציגען שוין פאַראויס פערקויפט צו אַ קצב — און וועט זיין דערפון געשמאַקע ציגען-פלייש צו עסען — ציגענע קרבנות פאַר'ן פאַשיזם.

איין יונגעלע האָט זיך פונאַנדערגעוויינט, נאָכדעם ווי ער האָט פערוואונדעט אַ ציג. דער רחמנות האָט איהם פערקלעמט ביים האַרצען. איהם האָט מען באַלד אַוועקגעפיהרט אָן אַ זייט און פערשריבען זיין נאָמען און דעם נאָמען פון דער שול, אין וועלכער ער לערנט.

צוליב וואָס האָט מען דאָס געטון?

מען האָט עס געטון מיט אַן'אויסרעכענונג. אַזאַ יונגעל דאַרף קריגען אַ ספּעציעלע ערציהונג — צו ברוטאַליזירען איהם. אויב ער האָט רחמנות, אויב ער וויינט, איז ער, הייסט עס, נישט מאַן גענוג. ער וועט נישט גענוג שטאַרק זיין זיך צו שלאָגען אין דער קומענדער מלחמה מיט די שונאים פון פאַשיזם — אינערליכע און אויסער־ליכע.

און טאַקע צוליב דעם זענען פאָרגעקומען די מאַנעוורעס, כדי אויסצוגעפינען, אויף וויפיל די קינדער זענען שוין ברוטאַליזירט; וועלכע פון זיי עס זענען „מענליכער", דאָס הייסט, ברוטאַלער. די קינדער, וואָס האָבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייער ברוטאַליטעט, זענען בעלוינט געוואָרען מיט „מעדאַלען", אין דער פאָרם פון אַלערליי שפּילצייג. אויך פון אַ מלחמה-כאַראַקטער.

יענע קינדער, ווידער — און אַזעלכע זענען געווען אין אַ קליינער צאָהל — וואָס האָבען אַרויס־געוויזען שוואַכקייט (לייען: רחמנות), וועט מען איבערגעבען צו ספּעציעלע לעהרער און מען וועט זיך געבען בעזונדערע מיה זיי צו פערהאַרטעווען, אַרויסצורייסען פון זייערע הערצער יעדען טראָפּען רחמנות.

אַ קאָרעספּאָנדענט פון אַ האָלענדישער צייטונג, וועמען עס איז ערלויבט געוואָרען אַנוועזענד צו זיין ביי די דאָזיגע מאַנעוורעס, שרייבט, אַז עס האָט איהם געשוידערט, ווען ער האָט געזעהן, וואָס מען טוט מיט דעם נייעם דור.

דער זעלבער קאָרעספּאָנדענט דערצעהלט, אַז בלויז דריי מאַמעס האָבען זיך געזוינען, וואָס האָבען זיך אָפּגעזאָגט צו שיקען זייערע קינדער צו די מאַנעוורעס. אָבער זיי וועלען שוין מסתמא קיין האַניג נישט לעקען.

לענדער, וואו מען פערקויפט נאָך איצט פרויען אויף עפענטליכע מערק
אין פיל געגענטען פון אַפריקאַ און אַזיע געהט אָן דער האַנדעל מיט פרויען, ווי אין די אַמאָליגע צייטען

מיר, וואָס לעבען אין ציוויליזירטע לענדער, זענען אונטערען איינדרוק, אַז יענע צייטען, ווען מען פלעגט האַנדלען מיט מענשען ווי מיט בהמות און פערקויפען זיי פון האַנד צו האַנד, איז שוין לאַנג אַריבער. אָבער דאָס איז אַ טעות. נאָך איצט, אין אונזער צייט, זענען פאַראַן ווינקלען אויף דער וועלט, וואו עס געהט נאָך אָן אַ האַנדעל מיט מענשען. אין פערוואָרפענע געגענדען פון אַפריקאַ און אַזיע ווערט נאָך אָנגעפיהרט אַ מסחר מיט שקלאַפען. אמת, אויף אַ קליינעם מאַסשטאַב, אָבער אַזאַ האַנדעל עקזיסטירט.

איבערהויפּט שרעקליך איז דער מסחר מיט פרויען. וואָס ווערט אָנגעפיהרט אָפען, אויף מערק וואָרט, פערקויפט מען זיי אַלס ווייבער צו מענער און אַלס שקלאַפינס. יעדער איינער קען זיך איינ־האַנדלען אַ פרוי, אָדער מעהרערע פרויען, ווער עס גיט מעהר, דער קריגט די, וואָס געפעלט איהם אַמבעסטען.

אַזאַ פרויען־מסחר ווערט אָנגעפיהרט אין פערשידענע טיילען פון אַבעסיניען, סיאַם און אויך אין מאַנכע ווינקלען פון מאַראָקאָ און אין אַנדערע טיילען פון אַפריקאַ און אַזיע.

אַן אויסטראַליער זשורנאַליסט, פּיטער קרוין, וועלכער האָט נישט לאַנג צוריק געמאַכט אַ רייזע איבער סיאַם און אַבעסיניע, בעשרייבט די מערק וואו די פרויען ווערען פערקויפט און דעם אופן ווי אַזוי דער מסחר ווערט אָנגעפיהרט. צווישען די פרויען זעהט מען מיידלעך פון 10, 12 און 15 יאָהר, און אויך 30 און 40־יעהריגע פעטע ווייבער וועלכע זענען שוין איבער־געזעצט ביי עטליכע מענער און איצט, אַז זיי זענען עלטער געוואָרען, זע־נען די מענער געקומען מיט זיי אויפ'ן מאַרק זיי פערקויפען פאַר אַ שפּאָט-ביליגען פּרייז און דער־פאַר זיך איינהאַנדלען יונגערע.

אַ מאַן ברענגט אַ גאַנצען האַרעם מיט ווייבער, 5, 6, ביז 10 „שטיק". אַלע שוין אָפּגע־נוצטע, פערעלטערטע און ער בייט זיי אַלע אויס אויף איין יונגע מיידעל. טייל פון די פרויען זענען גמוטיג, דערשלאָגען און זיי שטעהען שטיל, לאָזען זיך בעטראַכטען און בעטאַפּען פון די מענער און זאָגען קיין וואָרט נישט; אָבער אַנדערע זענען פריהליך, שטיפען, מאַכען בעמערקונגען, זאָגען די מענער אונטער חשק זיי צו קויפען.

פאַראַן אַזוינע מענער, פערמעגליכע, פאַר־שטעהן זיך, וואָס האַנדלען זיך איין עטליכע פרויען מיט אַמאָל. איינער קויפט אַ מיידעלע פון אַ יאָהר 11 אָדער אַ מויד פון אַ יאָהר 25. ער האַלט שוין ביים אַוועקגעהן מיט זיין „סחורה", פאַלט זיין אויג אויף נאָך איינע, וואָס שמייכעלט צו איהם, שטעלט ער זיך אָפּ און קויפט זי אויך.

די סוחרים שרייען אויס זייערע סחורות הויך אויפ'ן קול, אַז מען קען טויב ווערען. די־ערביי מאַ־כען זיי פערשידענע האַוואַיעס און שטיק. אָט דרוקט מען אַרויס אַ מיידעלע פון אַ יאָהר 15, און דער סוחר צולאָזט זיך אין לויב-געזאַנגען.

— קומט אַהער און קוקט אָן! האָט איהר שוין אַזוינס געזעהן אין אייער לעבען? זי וועט זיין אַ ברכה פאַר'ן הויז, סיי אַלס ווייב, סיי אַלס באַלעבאָסטע, סיי אַלס אַרבייטער'ין.

דער עולם רוקט זיך צו נעהנטער, איהר נאָ־קעטער שוואַרצער קערפּער שפּיגעלט אין דער זון. מענער־הענד הויבען זי אָן אַרומטאַפּען. איינער געפינט, אַז זי האָט צו־ווייניג פלייש אַרום די היפּ־טען. אַן אַנדערער נעהמט זי אָן ביי אַן אָרעם און זאָגט הויך אַרויס זיין מבינות.

אָבער דאָס מערקווירדיגסטע, וואָס האָט זיך קריצ'ען געוואָרפען אין די אויגען אויף איינעם אַזאַ מאַרק אין אַבעסיניע, איז דער פאַקט, וואָס אויפ'ן מאַרק האָבען זיך צווישען די קונים אויך געפונען פרויען.

וואָס טוען פרויען אויפ'ן מאַרק?

די פרויען זענען אויך געקומען קויפען פרויען. ער האָט זיך פונאַנדערגערעדט מיט אייניגע פון זיי און דערגאַנגען, אַז זיי האַנדלען דאָס טאַקע איין ווייבער פאַר זייערע מענער, נאָך פרויען פאַר די האַרעמס.

די מענער זענען צופיל בעשעפטיגט, אָדער זיי פוילען זיך גלאַט, שיקען זיי די ווייבער זייערע צו קויפען פאַר זיי נאָך ווייבער. די פרויען וויסען שוין גוט זייערע מענער'ס געשמאַק, און די מע־נער פערלאָזען זיך אויף זיי.

אָט די פרויען זענען מעהר איבערקלייבעריש, ווי די מענער. נישט נאָר דינגען זיי זיך שטאַר־קער, נאָר זיי קלייבען מעהר, געפונען מעהר חס־רונות און האָבען פסדר מורא, אַז מען זאָל זיי נישט אָפּנאַרען. זיי בעטאַפּען אויך די לעבעדיגע סחורה, קוקען זיך גוט צו צו די באַקעטע „קראַ־סאַוויצעס" און זיס בעהמט זעהר לאַנג, איידער אַ פרוי קלויבט אויס נאָך אַ ווייב פאַר איהר מאַן.

דאָס ערקלערט זיך דערמיט, וואָס ווען אַ פרוי געהט אַוועק אויפ'ן מאַרק איינהאַנדלען ביי־ע „סחורה" פאַר איהר מאַן, האָט זי מורא, אַז אויב זי וועט ברענגען נישט עפּעס רעכטס, וועט דער מאַן איהרער זי פערדעכטיגען, אַז זי האָט אַבזיכט־ליך פאַר איהם אויסגעקליבען אַ „בראַק", און דאָס שמעקט מיט צרות, קלעפּ. איז זי דערי־בער זעהר אָפּגעהיט, און ווען זי טרעפט איהר מאַן צו, ווערט זי געהויבען אין זיינע אויגען. אין זכות פון דער בייקער יונגער ווייבעל, קריגט אויך די עלטערע אַביסעל אויפמערקזאַמקייט.

פּיטער קרוין דערצעהלט אַזאַ פאַקט:

איין פרוי, וואָס איז געקומען איינקויפען אַ בייע „מציאה" פאַר איהר מאַן, האָט צווישען דער אויסגעשטעלטער „שוואַרץ־באַקעטער סחורה" דער־קענט איהרע אַ שוועסטער, אַ מיידעל פון אַ יאָהר דרייסיג. די שוועסטער איז דאָס ערשטע מאָל פער־קויפט געוואָרען. ווען זי איז אַלט געווען 10 יאָהר, און זינט דאַן איז זי שוין דורכגעגאַנגען דריי מע־נער. איצט האָט מען זי ווידער געבראַכט אויפ'ן מאַרק.

די צוויי שוועסטער, האָבען זיך בעגריסט מיט גאָדנע קוויטשערייען און מיט משונה'דיגע האַ־וואַיעס. דערנאָך האָט זיך פערפיהרט צווישען זיי אַ געשפּרעך, אָפען, פאַר אַלעמען אין די אויגען. אין דעם געשפּרעך האָט זיך געהאַנדעלט וועגען דעם: די שוועסטער־סחורה האָט זיך געבעטען ביי דער שוועסטער־קונה, די זאָל זי אָפּקויפען פאַר איהר מאַן, וועלען זיי ביידע קענען זיין צוזאַמען.

אָבער די קונה'טע האָט זיך אָפּגעזאָגט דאָס צו טון. זי האָט איהר ערקלערט, אַז זי איז צו־אַלט פאַר איהר מאַן און נישט פעט גענוג: דער מאַן וועט זיי ביידען אַרויסוואַרפען, אויב זי וועט אַהיימברענגען אַזאַ „סחורה" פאַר זיין האַרעם.

עס טרעפען מאָלען, ווען מען פערקויפט אַ מאַמען מיט איהרע טעכטער צוזאַמען אויפ'ן מאַרק. אַמאָל איז זייער „סוחר" דער אייגענער מאַן און פאָטער, וועלכער וויל פון זיי פטור ווערען, כדי צו זיין אַ פרייער פויגעל. אָדער ווייל ער האָט סתם געוואָרפען אויף זיי אַן אומ'חן, אָדער צוליב וועלכער עס איז אַנדער אורזאַך. אָבער מעהרס־טענס פערקויפט מען אין אַזאַ פאַל די פאַמיליע צו אַ פּראָפעסיאָנעלען הענדלער, און יענער ברענגט זיי אויפ'ן מאַרק.

פאר אונזערע קינדער

וועכענטליכע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

ה. ד. נאמבערג

(צו זיין 5-טען יאהרצייט)

ה. ד. נאמבערג איז געווען איינער פון די ערשטע יודישע שרייבער, וואס האבען אריינגעבראכט א פיינעם טאן אין דער יודישער ליטעראטור.

ער איז געשטארבען אין יאהר 1927 אין עלטער פון 51 יאהר.

צו 25 יאהר האט נאמבערג אנגעהויבען זיין ליטערארישע קאריערע און עס האט איהם נישט גענומען לאנג צו ווערען איינער פון די בעסטע און בעוואוסטע יודישע שרייבער.

נאמבערג האט אויך גענומען א טעטיגען אנטייל אין דער גרינדונג פון יודישע שולעס און יודישע קינדער-היימען. אין טאג פון זיין טויט זענען אלע יודישע שולעס געווען געשלאסען אלס צייכען פון טרויער.

אין אונזער היינטיגער קינדער-ביילאגע ברענגען מיר אויך נאמבערגס „א וויג-ליד".

ס'א רחמנות

פון ברוך בעגדערסקי

דעם טאג איז מען אין שולע נישט געגאנגען, עס איז געווען עפעס א יום-טוב. זענען זיך צוזאמענגעקומען צו משה'לען זיינע חברים, זיך שפילען.

— מאמע! איך טו מיר אויס די שיכלעך! — האט זיך משהלע געבעטען — דו ווייסט גארנישט מאמע, ווי גוט דאס איז, ארומצולויפען בארוועס, אויפ'ן ווייכען, גרינעם גראז, ס'איז אזוי קיהל, אזוי גוט... אז... ס'איז א מחיה...

אויף איהם קוקענדיג האבען אויך די אנדערע קינדער — זיינע חברים — זיך אויסגעטון בארוועס, און מיט א געפילדער ארויס אויפ'ן הויף, זיך שפילען.

און ווי משהלע מיט זיינע חברים האבען זיך אזוי געטון אויפ'ן הויף, זענען זיי תהילת געלאפען, זיך אזוי געיאגט איינער נאכ'ן אנדערען און דערביי געמאכט פערשידענע אנשטעלען.

פלוצים האבען אלע גענומען לויפען אין איין זייט אריין, מאכענדיג דערביי משונה ווילדע קולות:

— דערהרגענען! דערהרגענען!

א קליין חיהלע איז פון ערגעץ ארויסגעשפרונגען, און גלייכצייטיג פאר שרעק, מיט די אייגעלעך, האט עס גענומען אנטלויפען.

חברה האבען גלייך גענומען נאכיאגען, ביז דאס חיהלע איז אריין אין א קופע האלץ, וואס איז געלעגען נעבען דער שטוב.

פאר גרויס איילעניש האט דאס חיהלע נישט בעוויזען זיך גוט צו בעהאלטען, אדער ס'האט געמיינט, אז אבי דאס קעפעל איז פערדעקט און עס זעהט נישט מעהר זיינע שונאים, זעהען זיי איהם אויך נישט... הכלל, דאס גאנצע קערפערל האט זיך ארויסגעזעהען פון צווישען די שטיקער האלץ.

חברה האבען גענומען נאך מעהר ליארמען און טאנצען ארום דער קופע האלץ, יעדער האט געוואלט האבען דעם כבוד און פערגעניגען מיט זיינע דערלאנגען דאס חיהלע, נאר אזוי ווי ס'איז דאך געווען לעבען משהלעס שטוב, האט זיך קיינער קענען איהם נישט געקאנט שטעלען, און נאר ער, משהלע, האט מיט א שטיק שפיציגען אייזען, עס צושטאכען אזוי אז ס'האט שוין מעהר נישט געקאנט אנטלויפען...

באלד האבען זיי צעווארפען דאס האלץ און עס ארויסגעשלעפט.

— אוי, ס'א רחמנות! האט אימיצער פון זיי א זאג געטון, דערזעהענדיג ליגען דאס חיהלע מיט די קישקעלעך אין דרויסען און מיט פערגלייזטע אייגעלעך; — אוי ס'א רחמנות!...

— אוי, ס'א רחמנות! האט אפגעקלונגען אין די קינדערשע הערצלעך.

באלד איז משהלע אנ'ערנסטער און א פערטראכטער, אוועקגעגאנגען ביז צום פארקאן, זיך דארט אוועקגעשטעלט, ווי אנ'אפגעפרוגזטער, מיט'ן פנים צו דער וואנד, מיט פערזשמורעטע אויגעלעך און אויסגעצויגענע ליפעלעך, האט ער מיט'ן פינגערל גענומען קראצען דאס האלץ, גלאט אזוי... און ווען זיינע חברים זענען געקומען איהם רופען, זיך ווייטער שפילען, האט ער אויסגעשאסען אין א געוויין, און כליפענדיג האט ער קוים א ויסגערעדט: ס'א רחמנות!!!

די חברים האבען זיך געפיהלט ווי זינדיג און שטילערהייט זיך אפגעטראגען.

מ. ווינאגראד.

שטייט א פויגעלע אויפ'ן דאך...

שטייט א פויגעלע אויפ'ן דאך,
אויסגעשפרייט די פליגעלאך;
פויגעלע, פויגעלע, צוויט-צוויט-צוויט,
פליסט אוועק, נעם גיך מיט...

אויערן

אנ'אייזעל האט אין שטאל זיך וואויל צעדרשנט
אין צעבער וואסער שפיגלענדיג זיך ברייט:
— מיין מאמע וואס איך האב פון איהר די אויערן גשירשנט

איז ווערט דערפאר גן-עדן
לצעלדיגערהייט!
א כאכינקעס דען אפצורייסען —
צוויי הויכע, ברייטע אויערן

(פאבעל)

פון שמשון כהן

ווי טויערען, —
א פרייד!
דער צעבער
איז א פראסטער לונגנלעבער.
אנ'עולה איז ביי איהם דער טויט!
— געזעהען, — זאגט ער, — א פיהרונג!
א שרעק!
עס הויבט אנ'אייזעל זיך אליין דעם עק!
ווער האט נישט היינט דעם אייזעל'ס ציהרונג
אויף זיין קאפ? —
א ליאדרע טאפ!
דער שטיוועל ביי דעם בעלעגאס
האט אויך צוויי אויערען — און ער פערדייסט
גארנישט די נאז!
תיינט יעדע מינדסטע נאדעל
האט אויך אנ'אויער און איז גאר ביי זיך נישט גדול.
איך — א צעבער, פראסטער שער און אייזען,
האבען אויך צוויי אויערען מיט וואס זיך צו בעווייזען!
אפילו ווענד פון גרויסע אויערן האבן איצטער אויערן!
אפילו דער, וואס זיין בערוף איז שמעקען
האט אויך צוויי אויערען, וואס קענען פאר צעהן
אייזלען קלעקען!

כ'וועל זאגען דיר געניער:
עלע זענען הערער,
נאר רעדען — זעהסטו, דאס קומט אן שוין שווערער
פערוואס?
ווייל אויפ'ן מויל הענגט אויך אנ'אויער —
פון א שלאס.

און טאמער דרשנ'ט יא ווער
פראנק און פריי,
איז דאס ווי דו, אזא בעל-דבר
מיט פוסטער ריידעריי.

מילך

מילך מאכט פון קליינע קינדער גרויסע מענשען. אינ'ם עסטרייכישען „געזונד-ווישקרייץ" לייענען מיר פאלגענדע פאר שורות פון אנ'אנגעזעהענעם דאקטאר:

„איהר וואלט דאך געוואלט באלד גרויס ווערען, קינדער? גרויס און דערוואקסען? דאן איז נישט פערהאן קיין בעסערס, ווי טרינקען מילך, צי דאס ווייסט איהר, אז די קליינע ניי-געבוירענע קינדער טרינקען נאר בלויז מילך; עפעס אנדערש פערטראגען זיי בשום אופן נישט. איהר, זעלבסטפערשטענדליך, קאנט שוין אלץ עסען און פערטראגען; אבער מילך קאן אייך פונדעסטוועגען זעהר צונוץ קומען.

דאס האט זיין בעשטימטען גרונד, אין דער מילך געפינען זיך כמעט אלע נארשטאפען, וואס דער קערפער דארף צו האבען. אלזא: אייערוייס, פעטס, קויהלען-שטאף, וואסער, וויטאמין און מינעראל-זאלץ, אפילו אויך קאלך. וואס איז נייטיג צום שטארקען די קינדער. דער אופן אבער, ווי די דאזיגע דערנעהרונגס-שטאפען זענען פערטרעטען אין דער מילך, מאכט עס לייכט צום פערדייען, דאס הייסט: די געדערים זייגען עס איין, גיבען עס איבער אין בלוט און אויף אזא אופן בעקומען זיך די אלע שטאפען אין די קעמערלעך און געוועבען, בלויז אייזען איז נישטא אין דער מילך, און דאס איז נייטיג צו שטארקען די רויטע בלוט-קערפערלעך, דערייבער עסט איהר טאקע גרינע געמיזע אדער פרוכטען, ווייל אין זיי איז פערהאן אייזען, די פליסיגקייט פון דער מילך שווענקט גרינדליך דורך דעם גאנצען קערפער. („דאס קינד").

א וויג-ליד

פון ה. ד. נאמבערג

ס'לויפען, ס'יאגען, שווארצע וואלקען,
ס'פייפט, און ברומט דער ווינד, —
פון סיביריען, שיקט דיין טאטע
דיר א גרוס, מיין קינד!

נאר דער ווינד, ער ברענגט אגבו גרוסען
פון דעם קאלטען לאנד;
דארטען שטעהט ער, א לאפאטע
האלט ער אין דער האנד.

און ער גראבט אלץ טיפער, טיפער,
ווארפט די ערד ארויס,
נישט געווארגט דאך! פאר'ן שקה
גראבט ער קברים אויס.

נישט דער ערשטער, נישט דער לעצטער,
פאלט ער אויפ'ן פעלד!
זארג נישט, קינדער מיינס דיך געבוירען
האט א גרויסער העלד.

און א העלד וועסטו אויפוואקסען,
שלאף זשע, שלאף אצונד;
זאמעל כוחות פאר דער צוקונפט,
זאמעל, איינציג קינד!

פראגעם און ענטפערם

— וואס קאן מען געבען אינעם אין האנד, אז די איבריגע זאלען דאס נישט זעהען און דער וועמען מען גיט דאס, זאל דאס נישט זעהען?

— — — — — — — —

— דעם אויער זייגער.

* * *

— וועלכע שפייז ווערט געקאכט אהן זאלץ, ווייל מען קאן דאס נישט מאכען געזאלצען מיט גאר דעם זאלץ פון דער וועלט?

— — — — — — — —

— אייער

* * *

— וועלכער יום-טוב איז וואו מען וויל, אבער נישט וואס מ'וויל;

וועלכער איז — וואס מ'וויל, אבער נישט וואו מ'וויל.

וועלכער איז וואו מ'וויל און וואס מ'וויל!

— — — — — — — —

— פסח, סוכות, שבועות.

* * *

— וואס איז די שווערסטע זאך אויף דער וועלט?

— — — — — — — —

— א) דערקענען די אייגענע חסרון ה׳ ; ב) טאן א געניטיגע זאך.

פון ש. באסטאמסקיס זאמלונג.

קליינינקע פייגעלע

קליינינקע פייגעלע
קוקט מיט אנ'אויגעלע;
זי וויל כ'זאל איהר געבען
א שטיקעלע בייגעלע.

שיינדעלע ריזין.

בערל סיגאל

א מעשה מיט אנ'אייעלע א ווייסע

אמאל איז געווען א זיידע מיט א באבע, האבען זיי נישט געהאט נישט קיין קינדער, נישט קיין רינדער, נאר איין קליין הינדעלע א ראבע.

איין פריהמארגען האט זיך ס'הינדעלע אונטער דער באבעס בעט פערקליבען. געדרייט זיך אהין, געדרייט זיך אהער, און אין א ווינקעלע ליגען געבליבען.

ליגט עס און ליגט אזוי לאנג און אזוי ברייט, ביז ס'איז ארויס פון דארט מיט פרייד:

— קומט און זעהט, קומט און זעהט,
— כ'האב אנ'אייעלע געלייגט.

רופט זיך אן די באבע צום זיידען:

— לאמיר גיין דארע שפענער אנהאקען,
וועל איך אויף שבת אנ'אייער-קוכען אפבאקען.

נעמט דער זיידע א האק, די ב'ובע א זאק, טיר און טויער אפגעשלאסען, און ס'הינדעלע מיט'ן אייעלע אין דער היים געלאזען.

ווי דער זיידע מיט דער באבען זענען אוועק פון הויז, איז געקומען צולויפען 'ן גרויסע מויז. דערזעהט זי אונטערן בעט עפעס א רונדס און א ווייס, איז עס ביי איהר א גרויסע נייעס.

פערגעסט זי שוין וואו זי איז אין דער וועלט, און נאכוואס זי האט זיך עס ערשט אזוי געאיילט. טוט זי מיט'ן נעזעלע א שמעק, מיט'ן צינגעלע א לעק, און א שאר מיט'ן עק, אוש ס'אייעלע איז צום פיסעל פון בעט פערקראכען, און זיך אויף שטיק-שטיקלעך צובראכען.

דערווייל האט שוין דער זיידע א סך שפענער אנגעהאקט, די באבע האט א פולען זאק אנגעפאקט, און קוים מיט צרות אהיים געבראכט.

ווי נאר זיי האבען דערזעהען, וואס מיט'ן ווייסען אייעלע איז געשעהען, האבען זיי אנגעהויבען צו וויינען און צו כליפען.

דערווייל קומט אנשפעפען וואסער דאס דינסט-מיידעל זלאטע, דערזעהט זי דער קוואל איז שמוציג ווי בלאטע.

— ווי איז מיר, וואס איז מיט דיין וואסער געשעהען, ס'איז דאך נאך קיינמאל אזוי שמוציג נישט געווען.

— בעסער, זלאטע, זאלסטו די מעשה נישט הערען, ס'קען נאך דיין קריגעל צובראכען ווערען. נאר זלאטע איז דאך אויך א גרויסער עקשן.

— איך מוז די גאנצע מעשה אויסהערען, זאל ס'קריגעל אפילו אויף שטיק-שטיקלעך צובראכען ווערען.

נעמט דער קוואל און דערציילט דעם דינסט-מיידעל זלאטע, ווי זיין וואסער איז געווארען שמוציג ווי בלאטע; ווייל ס'האט אזא שאדען אנגעטון די גרויסע מויז, ווען זיי זענען ביידע נישט געווען אין הויז.

האט זיך זלאטע פאר צרות אוש פאר[…]
קאפ אנגעכאפט, דאס קריגעל פון די הענד ארו[…]
געלאזט און אויף שטיקלעך צוקלאפט.

גייט זי שוין א היים אהן א קריגעל א[…]
אהן וואסער, און דער פנים איז ביי איהר [...]
טרעהרען א נאסער.

איז דאך די בעלעבאסטע איהרע א גרוי[…]
מרשעת, פאלט זי אויף איהר אן מיט א מין כפו[…]

— וואו ביזטו אזוי לאנג געווען, וואס [...]
עפעס מיט'ן קריגעל געשעהען, און וואו [...]
ערגעץ דיין וואסער, און וואס איז ביי דיר ע[…]
דער פנים אזא נאסער?

— אוי, בעלעבאסטע לעבען, בעסער זא[…]
איהר די מעשה נישט הערען, ס'קען נאך ד[…]
געבעקס פון אויוען אנטרינען ווערען.

— אזוי גאר, ווילסטו הייסט עס דער ב[…]
לעבאסטע דעם אמת נישט אויסזאגען? אט ג[…]
איך דעם וואלגערהאלץ און הויב אן צו שלאגן[…]

נעמט זלאטע און דערציילט די גאנ[…]
מעשה איהר בעלעבאסטע דער מרשעת, אבי[…]
זאל נישט אויסלאזען צו איהר דעם כעס.

איז ווי נאר זלאטע האט דערציילט ווי [...]
ס'האט געטראפען מיט'ן קריגעל, האט דאס [...]
בעקס אין אויוען בעקומען פליגעל, און ווי [...]
פייל פון בויגען, דורכ'ן קוימען ארויסגעפלויג[…]
פון קוימען אויפ'ן דאך.

און פון דאך אריבער אויף יענער זי[…]
טייך.

און דארטען ביים טייך האבען זיי זיך מח[…]
בצווען מיט'ן זיסען לעקעך און פלאדען...

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך
א
30
כסלו תרצ"ג

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 7.13
זון-אונטערגאנג 3.32

כודזשעט-זיצונג פון מאגיסטראט
קיין שום ענדערונגען אין דעם פרעלימינאר

(א) נעכטען איז אונטער'ן פאָרזיץ פון פרעזידענט זשעמיענצקי פאָרגעקומען אַ זיצונג פון מאַגיסטראט, אויף וועלכער עס איז בעטראַכט געוואָרען דער בידזשעט-פראיעקט אויפ'ן יאָהר 1933|34.

עס איז אָרומגערעדט געוואָרען דער בידזשעט פון שטאָט-ראַט, פּרעזידיאַל-אָפּטיילונג און שטייער-אָפּטיילונג.

קיין פּרינציפּיעלע שינוים וועלען אין פּרעלימינאַר נישט פאָרקומען, ווייל דער מאַגיסטראט האָט שוין סיי ווי זיך בעגרעניצט ביז צום לעצטען אין די אויסגאַבען.

עס איז בלויז געשטראָכען געוואָרען איין בעצאָהלטער עטאַט פון אַ וויצע-פּרעזידענט, וואָס דאָס וועט בּוגע זיין דעם וויצע-פּרעזידענט וואָלינסקי, אויב ער וועט זיך צוריקקעהרען אין מאַגיסטראַט, ביי וועלכען עס וועט אָפּגענומען ווערען אי די טעקע אי די שכירות.

ס'גיים גאר ווערען א יקרות

(2) די פּרייזען אויף די לאָדזער מערק זענען נעכטען בעדייטענד געשטיגען אין פערגלייך מיט'ן פאָריגען פרייטאָג.

געהויבען האָט זיך דער פּרייז פון פּוטער, פון קאַרטאָפּעל און פּרוכטען. ס'איז אויך עטוואָס טייערער געוואָרען געפליגעל.

די סיבה זאָל זיין — דער עטוואָס פערקלענערטער צופיהר.

דער היפאטעק-בנין ווערט אויסגעפערטיגט

(2) לויט ווי מיר דערוויסען זיך, האָלט מען שוין ביים פערענדיגען דאָס בויען פון דעם היפּאָטעק-בנין.

איצט טינקעוועט מען שוין די ווענד אינעווייניג, און בקרוב וועט די גאַנצע געביידע זיין פערטיג.

אנ'אויטא אויפ'ן טראטואר
קעהרט איבער צוויי אדורכגייער

(2) נעכטען איז פאַר אַנדזשעיאַ 28, די טאַקסובקע ל.ד. 83732 אַרויפגעפאָהרען אויפ'ן טראָטואַר, איבערקעהרענדיג 2 דורכגייער, ווי דהיינו: די 27-יעהריגע אַמאַליאַ טישעל, און דעם 25-יעהריגען בראָניסלאַוו קאַמינסקי.

דער טישעל איז די „איבערקעהרעניש" אָפּגעגאַנגען גלאַט, דערפאַר אָבער איז שטאַרק צושעדיגט געוואָרען קאַמינסקי (פון קאָזשיני, זשימנאַ 5) און מ'האָט איהם געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל.

דער שאָפער איז, בעת'ן טומעל, עוקר געווען.

געפונען א דערהרגעטען פויער

(2) זשעוירמטן [illegible] האָבען פויערים, וואָס זענען געפאָהרען אויפ'ן מאַרק קיין לאָדז, אַנטדעקט אויף אַ וואָגען איינגעשפּאַנט אין צוויי פערד, אין וועלכען עס איז געלעגען אַ דערהרגעטער אַ פויער.

די אויספאָרשונג האָט אַרויסגעוויזען אַז דער דערמאָרדעטער איז דער 5-יאָהריגער יוזעף מיעלטשאַרעק פון דאָרף נאָווי זעגלאָש, בזשעזשינער קרייז.

פון האנדעלס-געריכט
פירמע „ווילהעלם נעבעל און זיהן" אין זגערזש רעגולירט אויף 15 פראצענט

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון האַנדעלס-געריכט, איז בעשטעטיגט געוואָרען דער רעגולאַציע-אָפּמאַך צווישען דער פירמע „ווילהעלם נעבעל און זוהן", דראַהט-פאַבריק אין זגערזש. די פירמע האָט רעגולירט אויף 15 פּראָצ. אויסצוצאָהלען אין 3 גלייכע ראַטעס.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג, האָבען די געריכט-אויפזעהער פון דער קאָאָפּעראַטיווער-באַנק (אַנדזשעיאַ 3) אָפּגעגעבען אַ בעריכט פון דער טעטיגקייט פון 4-טען אָקטאָבער ביז'ן 1-טען נאָוועמבער ד. י.

דאָס געריכט האָט דעם בעריכט גענומען צו קענטעניש.

* * *

אין שייכות מיט דעם אויפדלאָשטש פון פאַבריק-מייסטער-פעראיין אין דער פוילישער רעפּובליק", האָט דאָס געריכט דערלויבט דעם קוראַטאָר ווייטער צו פיהרען דעם קינאָ-טעאַטער „פּשעדוויאָשניע".

* * *

די בעזיצער פון דער פירמע „בעטלינג" (פּיעטריקאָווער 218) גדליה בהאַריער און הענריק זאַמערפעלד, איז דער גלייט פערלענגערט געוואָרען אויף נאָך 3 חדשים.

לאדז האט געפייערט
דעם 102-טען יאָהרצייט פונ'ם נאָוועמבער-אויפשטאַנד

(א) מחמת דעם 102-טען יאָהרצייט פונ'ם נאָוועמבער-אויפשטאַנד, האָט לאָדז נעכטען דעקאָרירט די הייזער מיט נאַציאָנאַלע פעהנער, און בעזונדערע שויפענסטער און נעוועלבער זענען ספּעציעל צוגעפּוצט געוואָרען.

שהערנעכטען-נאָך האָבען מיט די גאַסען מאַרשירט מיליטער-אָרקעסטער'ס, וועלכע האָבען געשפּילט דעם צאַפּשטיק.

נעכטען 10 אינדערפריה איז פאָרגעקומען אַ גאָטעס-דינסט אין דער קאַטעדרע, אין וועלכער עס האָט אָנטיילגענומען די שולע פון פאַדכאָראַנזשע און די עהרען-קאָמפּאַניעס פון די פּולקען, וואָס סטאַנציאָנירען אין לאָדז.

אויפ'ן גאָטעס-דינסט זענען אויך אָנוועזענד געווען אַ סך פאָרשטעהער פון דער אַדמיניסטראַציע, פונ'ם מיליטער, פּאָליציי, זעלבסטפערוואַלטונג, געזעלשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס מיט'ן וואָיעוואָדע ה' יאַשטשאָלט און גענ. מאַלאַכאָווסקי בראש.

נאָכ'ן גאָטעסדינסט האָט זיך די פאַדכאָראַנזשע שולע פערזאַמעלט לעם דעם טאָוועל פון אונבעקאַנטען זעלנער, און די פאַדכאָראַנזשעס,—אָפּהענגיג פון דער אמונה,—האָבען אָפּגעגעבען אַ שבועה, וועלכע ס'איז אָפּגענומען געוואָרען דורך דעם קסענדז זשעלינסקי, פּאַסטאָר, קאַטולער און דער מיליטער-ראַבינער.

לסוף איז פאָרגעקומען אַ פייערליכע דעפילאַדע, וואָס האָט זיך געצויגען אין דער ריכטונג צום פרייהייטס-פּלאַץ.

חוץ מזה זענען אין אַלע שולעס פאָרגעקומען געשפּרעכען אויף דער טעמע פון טאָג.

אין אָוונט איז אַראַנזשירט געוואָרען אַ פייערליכע אַקאַדעמיע אין דער „פילהאַרמאָניע".

ביי „שייבלער און גראהמאַן"
דערווייל — קיין ענדערונג. — ביכער-קאָנטראָלע. — די טענות פון די שייבלערס צו די גראהמאַנס. — א פּוטער-געוועלב...

(2) לעת עתה איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט ווען עס וועלען אָנהויבען צו אַרבייטען די פאַבריקען פון „שייבלער און גראהמאַן".

חוץ'ן ביוראָ-פּערסאָנאַל זענען איצט בעשעפטיגט בלויז די אַזוי-גערופענע זאַל-מייסטערס, אַ קליינע צאָהל שלאָסערס, פּאַטשערען, סטרושעס, פייערלעשער און די דיזשורנעס אין די פאַבריקען.

די קלאַנגען אַז היינריך גראָהמאַן האָט געוואָלט לאָזען די פאַבריק אויף איינענער אחריות האָבען זיך ביז איצט נישט בעשטעטיגט.

אין גוט-אינפאָרמירטע קרייזען רעדט מען וועגען דער מעגליכקייט פון אַ סעפּאַראַציע, אָבער ערשט נאָך אַ גענויער פינאַנציעלער אָפּרעכנונג צווישען ביידע משפחות.

עס קורסירען אויך קלאַנגען אַז די משפחה גראָהמאַן זאָל האָבען אינוועסטירט אַ גרעסערען קאַפּיטאַל אין אַן אויסלענדישער אונטערנעהמונג, אין אויבער-רהיין.

לעצטענס זאָל אויך קאַראָל שייבלער האָבען דורכגעפיהרט אַ גענויע לוסטראַציע פון די ביכער און אַן אינספּעקציע פון די פאַבריקס-איינריכטונגען.

אין רעזולטאַט פון דעם זאָל מען האָבען געוויסע יורעדפולע וואַרשטאַטען און איינריכטונגען אַריבערגעטראָגען פון שייבלער'ס אָפּטיילונגען אין גראָהמאַנס.

אין שייכות דערמיט, קורסירען אויך קלאַנגען וועגען אינערליכע סכסוכים.

* * *

די לאַגע פון די אַרבייטסלאָזע איז איצט זעהר אַ שווערע.

די בערעכטיגטע אויף שטיצע וועלען ערשט די אונטערשטיצונגען אָנהויבען צו בעקומען דעם 10 דעצעמבער, און די לעצטע אויסצאָהלונגען אין דער פאַבריק איז, כידוע, געווען דעם 22 און 23 ה.ח.

מאָרגען זאָלען אויך געקינדיגט ווערען אַלע גייסטיגע אַרבייטער, סיי אין דעם הויפט-ביוראָ, סיי אין בעזונדערע פאַבריקס-קאָנטאָרען.

* * *

אין די באַהענטסטע טעג זאָל דורך לעאָן גראָהמאַן אויף פּעטריקאָווער 104 געעפענט ווערען אַ גרויס פּוטער-געוועלב. לעאָן גראָהמאַן איז אַן אײנער פון אַ גרויסען גוט הינטער לאָדז א. נ. „גאַספּאָדאַזש".

וויפיל האט וואלמאן געגעבען דעם פאסט-בעאמטען?
850 זלאָטעס אַדער 8 זל. מיט 50 גראָשען

(—) דעם 17. נאָוועמבער איז אין פאָסט-אַמט אויף זאַכאָדניאַ גאַס (אין בנין פון דער וואָיעוואָדזשאַפט) געקומען דער שוחגער מאיר וואָלמאַן פון פּאָמאַרסקאַ 37, כדי אוועקצושיקען 850 זלאָטעס קיין קאָזשמינעק צום פּריץ מאַדעלסקי. ווי וואָלמאַן דערציילט קען ער נישט שרייבען און דעריבער האָט ער זיך געווענדעט צו דעם וואָזשני וואָס געפינט זיך אין פאָסט-אַמט, אַז יענער זאָל איהם אויסשרייבען די אַנווייזונג. דער וואָזשני האָט אויסגעשריבען די אַנווייזונג און וואָלמאַן איז צוזאַמען מיט זיין שותפעס פרימעס ציגעיסער צוגעגאַנגען צום פענסטערל אוועקשיקען די 850 זלאָטעס, דער בעאַמטער האָט צוגענומען דאָס געלד, גענומען 1 זל. מיט 20 גראָשען פאַר'ן אוועקשיקען און געגעבען אַ קוויטונג, וועלכען וואָלמאַן האָט בעהאַלטען.

היינטיגען זונטאָג האָט וואָלמאַן דערהאַלטען אַ בריף פון דעם פּריץ מאַדעלסקי מיט אַן אָנפראַגע פאַרוואָס ער האָט עפּעס בעקומען נאָר 8 זלאָטעס מיט 50 גראָשען, וואָלמאַן איז שטאַרק איבערראַשט געוואָרען און האָט שנעל אַרויסגענומען די קוויטונג פון וועלכער ער האָט זיך איבערצייגט, אַז אויף איהר פיגורירט טאַקע נאָר 8 זל. מיט 50 גראָשען און פאַר'ן אוועקשיקען נאָר 20 גראָשען. וואָלמאַן איז באַלד אוועקגעלאָפען צום פאָסט-נאַטשאַלניק און דערציילט די געשיכטע, דער בעאַמטער טענהט אָבער, אַז ער ווייס פון קיין שום זאַך נישט, אויב ער האָט אַרויסגעגעבען אַ קוויטונג אויף 8 זל. מיט 50 גראָשען האָט ער מעהר נישט בעקומען, דער יוד אָבער טענהט אַז ער האָט געגעבען 850 זל.

דער ענין איז איבערגעגאַנגען אין אויספאָרשונגס-אַמט, וואו ער וועט זיכער מוזען אויפגעקלערט ווערען.

א ביורא, וואס „נאביערעט"
א כלומרשטער אינזשיניער פאר'ן געריכט

(2) נעכטען איז געשטאַנען פאַר'ן געריכט דער עטליך און זעכציג יעהריגער יאַן-פעליציאַן באַרשעווסקי, וועלכער האָט זיך אָנגעגעבען אַלס אינזשיניער, און אין יאָהר 1929 בשותפות מיט אַ געוויסען וואָלף געעפענט אַ ביוראָ.

אין דעם דאָזיגען ביוראָ האָט באַרשעווסקי „נאַביערעט" אַ רייה פּערזאָנען און, צווישען אַנדערע, אַ געוויסען משה דימאַנט (פון זשעראָמסקיעגאָ 67) ביי וועלכען ער האָט אַרויסגענאַרט פאַר 5000 זל. וועקסלען, וואָס האָבען געמוזט בעצאָהלט ווערען...

דימאַנט האָט דעם כלומרשטען אינזשיניער אָנגעקלאָגט אין געריכט. און דער פּראָצעס איז עטליכע מאָל אָפּגעלייגט געוואָרען.

ערשט נעכטען איז ער פאָרגעקומען, און דאָס געריכט האָט אַרויסגעטראָגען פאָלגענדען אורטייל: באַרשעווסקי בעקומט אַ שטראָף 18 חדשים צו זיצען, און צו בעצאָהלען דימאַנט'ן 5,435 זל.

אויפ'ן סמך פון דער אַמנעסטיע איז איהם די טורמע-שטראָף געמינדערט געוואָרען ביז צעהן חדשים.

נישט פון אייגענעם קאפ, נאר ציטירט
נעכטען איז פארגעקומען א פראצעס פאר א פאציפיסטיש'ן רעפעראט

(2) דעם 7. מאי ה. י. האָט דער ד"ר יוזעף לאַאָס געהאַלטען אַ רעפעראַט אין'ם היגען שטאָט-ראַט-זאַל.

טאָס טעמא איז געווען: „קריג — פּרידע — ענטוואָפענונג".

פאַר דעם דאָזיגען רעפעראַט איז דער פּרעלעגענט צוגעצויגען געוואָרען צו געריכטליכע פעראַנטוואָרטליכקייט, ווייל ער זאָל האָבען דערקלערט, אַז אין פאַל פון אַ נייעם מלחמה-אויסברוך וועלען די מלוכות זיך בעמיהען אַלעמען צו מאָביליזירען, און אַז דעריבער איז דער איינציגער מיטעל געגען מלחמה — אין פאַל פון דער מלחמה-דערקלערונג, — אַן אַלגעמיינער שטרייק, און אַז די זעלנער זאָלען זיך נישט פאָלגען.

נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס, און דער ד"ר לאַאָס האָט דערקלערט, אַז דאָס, וואָס ער האָט געזאָגט זענען געווען ציטאַטען פון בעריהםטע ענגלישע און דייטשע פּאַציפיסטען.

דאָס זעלבע האָבען אויך בעשטעטיגט די עדות.

דער זעלט. קעמפּער האָט זיך דעריבער אין זיין לאַנגער פערטיידיגונגס-רעדע פערוויפען אויפ'ן פּאַקט, אַז אפילו דער פּאַרשטעהער פון פּוילען אין גענף האָט אָפיציעל דערקלערט, אַז מלחמה איז אַ פערברעכען.

דאָס געריכט האָט דעם ד"ר לאַאָס פרייגעשפּראָכען.

דער ווינטער-סעזאן אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

(אג) פאַר דעם טעקסטיל-האַנדעל איז דער חודש נאָוועמבער געווען דער שוואַכסטער. די ערוואַרטעטע אויפלעבונג איז, נישט קוקענדיג אויף די קאַלטע וועטערען, נישט געקומען און די אומזאַצען זענען געווען זעהר קליינע. אין איינינע בראַנזשען איז אין פערגלייך מיט נאָוועמבער פ. י. דער אומזאַץ געפאַלען אויף 60 פּראָצ.

אויך די פינאַנציעלע לאַגע אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע האָט זיך דעם חודש זעהר פערערגערט. די זעהר קליינע טראַנזאַקציעס ביי גאַנץ בעדייטענדע זאַפּאַסען, וואָס האָבען פערשלינגען דעם גאַנצען אומזאַץ-קאַפּיטאַל האָבען געצוואונגען אַ רייה פירמעס צו רעדוקציעס. אין דער העלפט פון קומענדיגען חודש ווערען ערוואַרט נייע גרויסע רעדוקציעס און אַ סך פירמען וועלען אפילו אינגאַנצען אָפּשטעלען די פאַבריקען. דאָס איז די לאַגע אין דער באַוואָל-אינדוסטריע. אָבער אויך אין דער וואָל-אינדוסטריע, וואו דער ווינטער-סעזאָן איז געווען אַנ'אויסערגעוועהנליך שוואַכער, איז די לאַגע נישט בעסער.

מיט קאַמגאַרן זענען דעם חודש געמאַכט געוואָרען זעהר שוואַכע טראַנזאַקציעס. ביי די פּראָדוצענטען זענען די זאַפּאַסען מינימאַלע, דאַגעגען בעזיצען זעהר בעדייטענדע זאַפּאַסען די הורטאָווניקעס.

מיט באַוואָל-גאַרן זענען די אומזאַצען אין נאָוועמבער געווען נידריגער ווי אין אָקטאָבער. אויך מיט באַוואָל-שטאָפען זענען נישט געמאַכט געוואָרען קיין גרויסע טראַנזאַקציעס. זאַפּאַסען אויף די לאַגערען זענען בעדייטענדע. אויך אין עקספּאָרט האָט זיך דער חודש אויסגעצייכענט מיט קלענערע אומזאַצען.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספּעציאַליסט פאַר
אויערען, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייטען
11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)
טעל. 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2.
אין כעלמי פון 8—9 פריה.

אנגענומען דער בודזשעט פון דער קהלה

(—) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג איז אָנגענומען געוואָרען דער קהלה-בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1933. די אַלגעמיינע סומע פון בודזשעט בעטרעפט 1.029.000 זל.

רעגיסטראציע פון רעדוצירטע

(2) דער סעקרעטאַריאַט פון טעקסטיל-פאַראיין ז.ז.ז. (פיעטריקאָווער 64) איז צוגעטראָטען צו דער רעגיסטראַציע פון שיידלערס אַרבייטער וועלכע האָבען נישט קיין רעכט אויף אונטערשטיצונגען.

ענטשפרעכענדע אין אויגוסט האָבען זיך געמאָלדען צו דער רעגיסטראַציע עטליכע הונדערט אַרבייטער פון דער לאָדזשער פירמע. די רעגיסטראַציע קומט פאָר פון 10 ביז 12 און פון 4 ביז 7 ביינאַכט.

פערזענליכעס

אין אונזער שטאָט האָט זיך בעזעצט דער ד"ר מעדיצין ל. גאָלדבאַום, לאַנגיעהריגער אַסיסטענט פון ד"ר פלאַטאו אין דער אָפטיילונג פאַר נערווען-קראַנקהייטען אין וואַרשא.

איבערגעפאהרען א קינד

(א) אין טויער אויף טשעמבאַ 4 האָט אַ לאַסט וואָגען איבערגעפאָהרען די 6-יאָהריגע אירענא קאָר באַוואַק.

דאָס קינד איז איינגאבצען צוקאַליעטשעט. דער ברוסטקאַסטען איז צודריקט, און די רעכטע האַנד צובראָכען.

מ'האָט דאָס קינד אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד אָפגעפיהרט אין שפיטאל.

מען נעהמט זיך ס'לעבען
סם'ט מען זיך. ווארפט מען זיך אונטער'ן טראַמוואַי

(2) אין טויער אויף טאַרגאָווא 17 האָט זיך פערסמט מיט קאַרבאָל דער 25-יעהריגער זיגמונט מישליאַסקי (ניי-זאַרזשעווסקאַ 24) אַן אַרבייטסלאָזער, מען האָט איהם אָפגעפיהרט אין שפיטאָל.

די 19-יאָהריגע וויקטאָריאַ גאַווארסקאַ אַ יאָר שאָוערין האָט זיך אין דער וואוינונג פון איהר מוהמע (אויף וואָדני ריגעק 2) פערסמט מיט אַ געמיש פון יאָרינע, בענזין, און עסיג-עסענץ. מען האָט זי אָפגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפיטאָל.

דער 26-יאָהריגער מאַריאַן קאָוואַלסקי (קיליגסקיעגאָ 142) איז אַ חתן פון דער 20-יעהריגער יאַנינאַ סאַדאָווסקאַ (פושעגדזעלניאַנאַ 52) מחמת אייפערזיכטיגקייט אינער לגבי דעם צווייטע, האָט ער זיך געכטען פערסמט מיט קאַרבאָל און זי ווידער האָט זיך געוואָרפען אונטער אַ טראַמוואַי אויף ראָקיטשינער גאַס. מ'האָט זיי ביידען אָפגעראַטעוועט.

געשטארבען אויף דער וואך

(2) ווינצענטי פראָנטשאַק, א נאַכט-וועכטער פון דער פירמע „פיינקינד" (אויף זאַגאַיעקאַווא 89) איז פלוצים געשטאָרבען נעכטען ביינאַכט, קאָנטראָלירענדיג דעם הויף, וועלכען ער האָט בעוואַכט.

זיין טויטען קערפער האָט מען געפינען אין דער פריה.

די סיבה פון זיין טויט איז דערוויל נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען.

אוועקגעפאלען פאר הונגער

(2) לעם נומער 12 אויף סאַדאָווא איז געכטען אַוועקגעפאַלען פאַר הונגער און אויסשעפונג דער 55-יעהריגער היימלאָזער און אַרבייטסלאָזער וואַצלאַוו דראָבינסקי.

פאַגאָטאָווניע האָט איהם אָפגעפירט אין שפיטאָל בייַ דעם שטאָטישען זאַמעל-פונקט.

(א) אויף קאַמיענאַ 2 איז אַוועקגעפאַלען פאַר הונגער די 61-יאָהריגע אַרבייטסלאָזע און היימלאָזע אסתר ליבערמאַן.

פאַגאָטאָוויע האָט זי אָפגעפיהרט אין שטאָטישען זאַמעלפונקט.

מיט א שירם איז אויג

(2) זייענדיג דעם 6 יוני ה.י. אין אַלעקסאַנדער, האָט ד"ר יאַן הערץ, נישט ווילענדיג, געטראָפען מיט זיין שירעם אין אויג פון אַ געוויסען יאָסעל ראָזענבלאַט.

דער ד"ר הערץ האָט ראָזענבלאַט'ן זיין אויג אויסגעהיילט, אָבער דער לעצטער האָט דעם דאָקטאָר אָנגעקלאָגט אין געריכט.

דער דאָקטאָר איז נעכטען פערמשפט געוואָרען אויף צו בעצאָהלען הונדערט גילדען, אָדער 2 וואָכען אין אַרעסט, מחמת אַמנעסטיע איז איהם די שטראָף געשענקט געוואָרען.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודביאַווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

איינענע פראַצאָווניע פון זעמטליבע אָרטאָפּעדישע אפעראַטען ווי: וועלדערטען אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. או ה.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג

Tivoli

רעסטאַראַן. פּושעיאַזד 1, טעל. 126-30

די פרייזן זענען בעדייטענד פערקלענערט.

דאָנערשטאָג און זונטאָג — וועמפּלעך.

קאנטינגענטען פאר פויליש-האלענדישער האנדעלס-קאמער

(אג) די פויליש-האָלענדישע האנדעלס קאַמער אין וואַרשא האָט בעקומען צוגעטיילט פון האַנדעלס-מיניסטעריום אַ רעקאָמפּענסאַציע אָרדער אויף 100 וואַגאָן פּאָמעראַנצען, 50 וואַגאָן עפּעל, 50 וואַגאָן געטריקענטע פלוימען, 10 וואַגאָן פּאָמידאָרען, 5 וואַגאָן ראָדזינקעס, 5 וואַגאָן ניס, 1 וואַגאָן קאַנאַפּיע. די דאָזיגע אַרטיקלען זענען צוגעטיילט געוואָרען אַלס רעקאָמפּענסאַטע פאַר דעם עקספּאָרט פון קאָנפעקציע פון פוילען קיין האָלאַנד, דערביי וועט דאָס פערהעלטניס פון די אימפּאָרטירטע אַרטיקלען צו דער עקספּאָרטירטער קאָנפעקציע אויסמאַכען ווי איינס צו צוויי.

בכדי זיך צו פערשטענדיגען מיט די לאָדזשער עקספּאָרטערען פון קאָנפעקציע זענען נעכטען געקומען קיין לאָדז דער דירעקטאָר פון דער פויליש-האָלענדישער האנדעלס-קאַמער אינזש. באַנקאָווסקי און דאָנערשטאָג פאָהרט אַרויס קיין האָלאַנד וועגען דערזעלבער פראגע דער דירעקטאָר קאָרווין-שימאַנאָווסקי ווי אויך אַ פאָרשטעהער פון די פּוילישע עקספּאָרטערען.

צוריקגעקומען מחמת ארבייטסלאזיגקייט
און וועט דארפען זיצען 15 חדשים מחמת דעזערציע

(א) דער 32-יאָהריגער אַנטאָני מאַראַ איז אין 1920 אָפּגעגעבען געוואָרען אַלס זעלנער.

ער איז דאַן אַנטלאָפען קיין דייטשלאַנד, וואו ער האָט געאַרבייט ביז 1924, און שפעטער קיין פראַנקרייך.

מחמת אַרבייטסלאָזיגקייט, איז ער איצט צוריקגעקומען קיין פוילען, און אין פּעטריקאָוו האָט ער זיך תיכף געמאָלדען אין פּ. ק. או.

נעכטען האָט איהם געמשפּט דאָס מיליטערישע קרייז-געריכט, און ער האָט בעקומען אַ יאָהר מיט 3 חדשים צו זיצען.

אראפגעשפרונגען פון 5 שטאק
און איז דער'הרג'עט געווארען אויפ'ן ארט

(2) אַן אומבעקאַנטע פרוי פון אַב'ערך אַ יאָהר 25—26 איז נעכטען אין אָווענד פון אַ טרעפּען-פענסטער פון 5. שטאָק אין הויף אויף פּעטריקאָווער 86 אַראָפּגעשפרונגען אויף דער ערד.

זי איז דער'הרג'עט געוואָרען אויפ'ן אָרט.

מ'האָט דעם טויטען קערפּער פון דער אומגליקליכער אָפּגעפיהרט אין פּראָזעקטאָריום.

א צייטונגס-יונגעל אונטער'ן טראמוואי

(2) דער 13-יעהריגער צייטונגס-פערקויפער בראָניסלאַוו לעווינסקי, איז נעכטען, ווי געוועהנליך, אַרויף אויפ'ן פאָדערשטען וואַגאָן פון טראַמוואַי נומער 11, כדי צו פערקויפען צייטונגען.

דער קאָנדוקטאָר האָט איהם אַראָפּגעטריבען, איז ער אַזוי אומגעשיקט אַראָפּגעשפרונגען, אַז ער איז אַרונטערגעפאַלען אונטער'ן צווייטען וואַגאָן.

אַ צושעדיגטען מיט אַ צושמעטערטען לינקען פוס האָט איהם פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין אַננאַ-מאַריא-שפּיטאַל.

פון ו. י. ז. א.

היינט, מיטוואָך, דעם 30 נאָוועמבער ד. י. פּינקטליך 9 אַ זייגער אָווענד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל שענקעוויטשאַ 26 אַ דיסקוסיאָנס-אָווענד, אויף וועלכען ד"ר מאַרקוס בראַודע וועט האַלטען אַ דיסקוסיע אויף דאָס טעמע: „נאַציאָנאַליטעט און טראַדיציע".

איינטריט פאַר מיטגלידינס און איינגעפיהרטע געסט פריי.

ארגאניזאציע-פערזאמלונג
ערב דער דערעפנונג פון דער פלייש-בערזע

(א) מאָרגען דאָנערשטאָג, דעם 1 דעצעמבער ה.י. 6 אין אָווענד רופט צונויף דער אָרגאַניזאַציע-קאָמיטעט פון דער פלייש-בערזע אַ פערזאַמלונג פון פעראינטערעסירטע פערזאָנען, אויף וועלכער וועט ענדגילטיג אָנגענומען ווערען דער סטאַטוט פון דער בערזע, און דער טערמין און אָרט, וואו די בערזע וועט געעפענט ווערען.

טעאַטער „סקאלא" שרודמיעסקאַ 15

אוי אוי ■ אוי אוי ■

היינט אָדער קיינמאל נישט!

די צייט, זי לויפט אוועק,
לאָמיר זיך געזעגענען
די „באַנדע" פאָהרט אוועק!

אַלע פריינד און פערעהרער, וואָס האָבען זיך 6 וואָכען אַזוי ענטציקט אין בעגייסטערט פון

„די יודישע באנדע"

קומען זיך הילכט געזעגענען מיט די פריילעכע און „לעבעדיגע באַנדיטען":

חנה גראָסבערג, ראָזא גאָזעל, לאָלא פּאָלמאַן, זישע קאַץ, דוד לעדערמאַן, מ. אַפּענהיים און רעזש. יצחק נאָזשיק

ספּעציעל צום געזעגענען!

אַ יום־טוב איז דער וואָכען!

2 פּאָלשטענדיגע שלאַגער-פּראָגראַמען 2

פאַר 1 בילעט !!! פאַר 1 בילעט

ערשטע פאַרשטעלונג = פּונקט 9 אָווענד

דאָס גאַנצע ריזען-פּראָגראַם

די וועלט שאקעלט זיך!

אין 2 אַקטען, 20 בילדער, אַ פּראָלאָג און עפּילאָג.

צווייטע פאַרשטעלונג = פּונקט 11 אָווענד

דאָס גאַנצע שלאַגער-פּראָגראַם

טאנצט יודעלעך טאנצט!!!

אין 2 אַקטען, 15 בילדער מיט אַ פּראָלאָג און עפּילאָג.

עקסטרע!

אַ גאַנצע רייה בילדער נאָך נישט געזעהענע און נישט געהערטע

סצענעס, בילדער, געזאנג און טענץ!!

צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

היינט וועט די „באַנדע" אויסלאָדען דעם גאַנצען באַגאַזש! אַזאַ פאַרשטעלונג קען מען זעהען 1 מאָל אין אַ יובל!

די קאַסע איז אָפען אַ גאַנצען טאָג.

דיריגענט: ס. שטערנבליץ. ביים קלאַוויר: פ. קאַמיאַנסקאַ-עפּשטיין

אינספּיציענט: ב. שוואַרצשטיין.

יד יודישע באַנדע
צו דער היינטיגער געזעגענונגס-פאַרשטעלונג

די „יודישע באַנדע" געזעגנט זיך היינט מיט לאָדז.

די טויזענדער פּאַסטער-בעזוכער', וואָס האָבען טאָג-טעגליך אָנגעפילט דעם פּרעכטיגען „סקאַלא"-טעאַטער' און אַפּלאָדירט די יעדען לידעל און טאַנץ, געקוויקט זיך מיט יעדען סקעטש, מיט יעדען מאָנאָלאָג, וועלען זיכער ציהען מיט די פּליי-צעס: ווי רייסט מען עס איבער אין סאַמע מיט פון ערפאָלג ? — אין סאַמע ברען פון ערפאָלג, כאַפּען ווי די פּאַקלעך, און היידא קיין קראָקאָ !

אין דער איצטיגער קריזיס-צייט, ווען דאָס לעבען איז אַזוי שווער, איז די „יודישע באַנדע" געוועזען אַן אָפּפרישונג, אַ דערמינטערונג. דער עולם האָט עטליכע שעה פערגעסען אין די טאָג-טעגליכע זאָרגען, ער איז מיטגעריסען געוואָרען מיט דער פריילעכער צעזונגענער „יודישער באַנדע"

צי קען מען זיך בעפרידיגען מיט דעם אויס-וואַהל און איינהאַלט פון די נומערען, דאָס איז אַ בעזונדערע פראַגע, אויף וועלכע ס'איז נישט איצט די צייט זיך אָפּצושטעלען, אָבער איינס איז קלאָר, אַז די „יודישע באַנדע" האָט אין משך פון עטליכע וואָכען בעוויזען „איינצונעהמען" לאָדז. די פאַר-שטעלונגען זענען בעזוכט געוואָרען פון אַלע קריי-זען און שיכטען פון דער לאָדזער יודישער בעפעל-קערונג — דאָס איז ביים היינטיגען טאָג אַ זעל-טענהייט.

היינט, אין טאָג, ווען די „יודישע באַנדע" געזעגענט זיך מיט לאָדז, דאַרף מען די אין לאָדז פּאָפּולער געוואָרענע „באַנדע-באַנדיטען" אין „באַנ-דיטקעס": חנה גראָסבערג, ראָזא גאָזעל, לאָלא פאָלמאַן, זישע קאַץ, דוד לעדערמאַן, מנשה אָפּענ-היים און דעם רעזשיסער יצחק נאָזיק ווינשען אַ ווייטערדיגען ערפאָלג, על כל פנים נישט קיין ער-גערען ווי ביי אונז אין לאָדז.

ה. פ—ל

פון די יודישע טעאַטערס אין לאָדז
די „ווילנער טרופּע" פאַרט אויף גאַסטראָלען קיין וואַרשע — „אררט" ענדיגט די גאַסטשפּילען אין וואַרשע און קומט שפּילן אין לאָדז — די יוד. טרופּע פון „פילהאַרמאָניע" הויבט אָן שפּילען אין „סקאַלא".

אין די יודישע טעאַטערס אין לאָדז קומען די טעג פאַר ענדערונגען און איבערגרופּירונגען.

די דריי יודישע טעאַטער'ס, וועלכע האָבען זיך צום היינטיגען ווינטער-סעזאָן געעפענט ביי אונז אין שטאָדט, זעגען אונז מודיע וויכטיגע נייעס, וואָס ענדערן דעם גאַנצען כאַראַקטער פון די זעל-בע טעאַטער'ס.

היינט ענדיגט די „יודישע באַנדע" די גאַסט-שפּילען אין „סקאַלא" און שוין דעם היינטיגען פרייטאָג טראָגט זיך איבער אין „סקאַלא" די יודי-שע טרופּע, וואָס שפּילט אין „פילהאַרמאָניע" מיט רעגינא צוקער און הערמאַן פעניגשטיין בראש.

די „ווילנער טרופּע" גיט אויך שוין די לעצ-טע פאָרשטעלונגען ביי אונז אין שטאָדט און פאָרט אויף אַ קורצע צייט שפּילען אין וואַרשע.

דער „אררט" איז אַ נייער פאָרמאַציע, שפּילט שוין איבער 3 חדשים אין דער הויפּט-שטאָדט (אין טעאַטער „סקאַלא") יין פאַר דער צייט האָבען מיר געהאַט פון איהם אַ ת! אַ שיעור גוטע גריטען דורך דער וואַרשאווער יודישער און פוילישער פּרעסע, וועלכע האָט נישט געזשאַלעוועט קיין לויב-ווערטער און קאָמפּלימענטען פאַר זיינע קינסטלערישע פּראָ-דוקציעס, וואָס זענען מלא פרייד, יינגענדליכקייט, עלעגאַנץ און עכטען טעאַטראַלישען חן.

איצט פערענדיגט דער „אררט" זיינע גאַסט-שפּילען אין וואַרשע, וואו ער האָט אויפגעפיהרט 3 פּראָגראַמען, און מיט אַ פולשטענדיג נייע פּראָגראַם הויבט ער גאָר בקרוב אָן זיין אַרבייט אין לאָדז.

אַפּטייקען
היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען: ק. ליינוועבער (פרייהייטס-פּלאַץ 2), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1), וו. דאַנילעצקי (פּעטריקאָווער 127), א. פערלמאַן (ציגעל-גאַס 32), י. צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), פּ. וואָיטשיצקי (נאַפּיורקאָווסקיעגאָ 27).

אינטערווענץ וועגען „זאַוויערטשע"

(2) געקומען איז אַרויסגעפאָהרען קיין וואַרשאָ אַ צווישען-פּאַרטייאישע דעלעגאַציע פון „פּראַצא" ז.ז.ז. און „כאַדע", כדי צו אינטערווענירען וועגען דער, וואָס דעם 15 ק.ח. דאַרפען זיך אָפּשטעלען די פאַבריקען פון דער אַקצ. געז. „זאַוויערטשע".

פון פּאָפּולאַרני-טעאַטער

היינט, 8.15 אָוועגד ווערט געגעבען אין פּאָפּולאַרני-טעאַטער, אַגראַדאָווע 18. די זעהר אויס-געצייכנעטע פּיעסע „דאָס מעדעל פון כ׳זע" מיט'ן גלענצענדען אַנסאַמבל פון פּאָפּולאַרני-טעאַטער.

קירצליך ווערט געגעבען „לעדי שיק".

היינט — אָפּשידס-קאָנצערט פון משה קוסעוויצקי
אין פילהאַרמאָניע

היינט מיטוואָך, דעם 30-טען ד. ח. קומט פאָר אין זאַל פילהאַרמאָניע דער אונפּאָרויפליך לעצטער געזעגענונגס-קאָנצערט פון ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום ה' משה קוסעוויצקי פאַר זיין אָפּרייזע אויף אַ טורנעע נאָך אויסלאַנד. דאָס פּראָגראַם בעשטעהט פון סאַמע פּערל פון זיין רייכען רעפּערטואַר. די פּרייזען זענען זעהר קליינע.

מאָרגען קאָנצערט פון אַלעק-סאַנדער אוּנינסקי

דער גוט-בעקאַנטער און בעריהמטער פּיאַ-ניסט-ווירטואָז וועט מאָרגען דאָנערשטאָג אַרויס-טרעטען מיט זיין אייגענעם רעציטאַל און אויס-פיהרען אַ זעהר רייכען פּראָגראַם פון די שאַפונגען פון באַך, שאָפּען, בעטהאָווען, דעביוסי, ליסט און אַנדערע קאָמפּאָזיציעס.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	8800
3 פּראָצענטיגע	בוראָוולאַנע	—		3865
4 „	דאָלאַרובקא	—		5070
7 „	סטאַבּיליזאַציע (אמ.)			5375
8 „	וואַרשאווער פאַנד-בריף			5550
8 „	לאָדזער	„	„	5300
ענגלישע פונט	—	—	—	2530
דאָלאַר	—	—	—	891

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקה
צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 32-141
נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָווענד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

יעדער ליבהאָבער פון שעהנער קונסט
דאַרף בעזוכען די
בילדער-אויסשטעלונג
פון בעריהמטען קונסט-מאָלער
יעקב ראַטבוים
אין לאָקאַל פון „בני ברית"
פּיעטריקאָווער 90.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 90-216
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָווענד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלג. טעג !
סערזשאַנט X
אין די הויפּט-ראָלען:
Iwan Mozżuchin און **Suzi Vernon**
אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 אַ זייגער בייטאָג.

היינט און פאָלג. טעג !
שעהנער און מעלאָדישער אַרציפילם פון ציקל „סאַמע שלאָגערן". פּראָדוקציע
Eryk Pomer
ריעזשיסירט דורך P. Martini א. ג.
דער זיגער
(Hotel Atlantic)
די הויפּטראָלען קרעאירען: די שעהנע
„Renny"
KATE NAGY
גלענצענדער און פערפיהרערישער
Jean Murat
GASTON JAQUETT זאָווי
אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צוגאַבע און לאַנד-אַקטואַליטעטען.
אָנהויב אין געוועהנל. טעג 4.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג 12.30 בייטאָג.
הנחה-בילעטן גילטיג אָהן בעגרענצונגען.
פערקלענערטע פרייזען פון די פּלעצער.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
מיטוואָך, ד. 30-טען נאָוועמבער 1932

11,40 טעגליכע פּרעסע - איבערזיכט. 11,50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופט - פליהי-קאָמוניקאַציע. 11,58 צייט-סיגנאַל. 12,10 גראַמאָ-פאָן-פּליטען. 1,20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3,15 ווירטשאַפטליכער קאָמוניקאַט. 3,25 סקויטען, כראָניק. 3,35 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4,00 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,40 פאָרלעזונג. 5,00 גראַמאָפאָן-פּליטען, רעפּערטאַט 6,00 לייכטע מוזיק. 7,00 פער-שידענעס. 7,20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנ-דעלס-קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן. 7,30 פעליעטאָן. 7,45 ראַדיאָ-פּרעסע. 8,00 קאָנצערט, ספּאָרט - ידיעות, ראַדיאָ - פּרעסע. 6,05 קאַמעראַל-קאָנצערט. 10,10 אויריציע. 10,25 מוזיק. 10,55 מעטעאָראָלאָגישער און פּאָליציי-קאָמוניקאַט. 11,00 טאַנץ-מוזיק.

נאָטען-לעהרע, שטים-בילדונג און קונסט-געזאַנג
לעקציעס צום ווינטער-סעזאָן
די לעקציעס פון נאָטען-לערנען, שטים-בילדונג און קונסט-געזאַנג צום ווינטער-סעזאָן האָבען זיך
ביי **מ. דראַגוזשאַנסקי**,
אַל. קאָשטשושקי 57, וו. 18
שוין אָנגעפאַנגען.
צוליב'ן קריזיס, זענען די פּרייזען רעדוצירט.

ר. אַיזראַעל
משפחות אין פלאַמען
סענסאַציאָנעלער ראָמאַן
פון יודישען פאַמיליען-לעבען

(32

— איך ווייס, האָט דוד אַלץ ווייטער גערעדט, אַז מרים האָט שוין אַן חתן און אַז זי וויל, אַז איך זאָל איהר זיך נישט שטעלען אין וועג, אפשר איז זי צוליב דעם קראַנק, זאָלט איהר פערזיכערען אין מיין נאָמען, אַז איך האָב קיינמאָל נישט בדעה געהאַט אַפילו צו שטערען.

מאַקס איז געוואָרען אַלץ מעהר אומגעדולדיג. ער האָט געוואָלט וואָס שנעלער פערענדיגען דעם ענין צוליב וועלכען ער האָט זיך געטראָפען און ער האָט צו איהם געזאָגט:

— אָבער פריינד, לאָזט מיך אויך קומען צום וואָרט. די גאַנצע געשיכטע שטעלט זיך פאַר גאָר אין אַ פערקעהרטען ליכט. מרים האָט מיך צו אייך געשיקט, נישט צוליב דעם, אַז איהר זאָלט אָפּ-טרעטען פון וועג, נאָר פערקעהרט, אַז זי זאָל זיך איבערצייגען אַז איהר ליבט זי אויף אַן אמת און אַז איהר זענט מסכים מיט איהר חתונה צו האָבען.

דוד איז געבליבען שטעהן ווי צומישט, אויף דעם האָט ער זיך אַמווייניגסטען גערייכט, איבריגענס איז דאָס פאַר איהם אויסגעקומען אַזוי פרעמד און נישט נאַטירליך, אַז ער האָט דעם גאַנצען ענין גע-האַלטען פאַר אַ שפּאַס, פאַר אַן אונזיניגען וויץ וואָס זייער יונגערמאַן ערלויבט זיך אויף זיין חשבון. דוד האָט גאָרנישט געוואָלט ענטפערן און זיך גע-קליבען אָוועקגעהען, מאַקס האָט איהם אָבער ער-נערגיש פערהאַלטען.

— איהר מוזט מרימען געבען אַן ענטפער, איך האָב אייך שוין געזאָגט, אַז זי איז ערנסט קראַנק און מען מוז זי בערוהיגען.

— פייניגט מיך נישט, לאָזט מיך אָפּ, האָט דוד'ל זיך געבעטען, וואָס ווילט איהר פון מיר ? זאָגט מרימען וואָס נאָר איהר ווילט, נאָר לאָזט מיך איצט צורוה.

— דוד'ל ראַדאָמסקער, איהר זאָלט וויסען, אַז איהר לאָזט אַרויס אייער גליק פון האַנד. מרים און אויך, איבריגענס, אַלע ווייסען אַז איהר זענט אַן אָרימער בחור, אַז איהר האָט גאָרנישט און איך קיינעם נישט, וואָס זאָל אייך העלפען אָבער דאָס איז נישט געווען קיין שטערונג אַז מרים, די גוטע שעהנע און אידעאַלע מרים זאָל זיך אין אייך פער-ליבען, זאָגט דערייבער נישט אָוועק דאָס גליק פון אייך. געלד אויף איינאָרדנען זיך וועט איהר בע-קומען וויפיל נאָר אייער השגה דערגרייכט, אויך אַלע שטערונגען וואָס קענען זיך געפינען אויפ'ן וועג צו בעזיצען מרימען וועל איך זיך בעמיהען צו בעזייטיגען.

דוד איז פּשוט געווען ווי משוגע, ער האָט נישט געוואוסט וואָס מ'רעדט צו איהם, מאַקס'עס רייד האָבען אויף איהם געמאַכט אַזאַ משונהדיגען איינ-דרוק, אַז ווען ער וואָלט אַפילו געוואָלט עפּעס ענט-פערן, וואָלט ער אויך נישט געוואוסט ביי וואָס אָנצוהויבען, און אַזוי ווי דאָס איז געווען בעת אָרים האָט זיך מיט איהם געטראָפען האָט ער אויך דאָס מאָל געלאָזען שטעהן מאַקסען אין מיטען גאַס און שנעל אַוועקגעלאָפען, צונויפמישענדיג זיך אין דער מאַסע מענשען פון גאַס, ער איז געלאָפען שנעל, פייל פון בויגען, אַרילענדיג אין דער ישיבה אַ פערטאָפּטער, קוים אָטעמענדיג איז ער געקומען צו לויפען אין דער ישיבה ער איז געווען דער אָב-יעקט פון אויפמערקזאַמקייט ביי אַלע איבריגע בחורים, קיינער האָט אָבער נישט געהאַט די דרייסטקייט דודען עפּעס איבערצופרעגען. ווייל מ'האָט זיך משער געווען, אַז דער מתמיד דוד טראָגט אויפ'ן האַרצען עפּעס אַ שווערען שטיין וועלכער דריקט און וועלכען ער קען נישט אַראָפּוואַרפען, אַלע האָבען אויף איהם רחמנות געהאַט הגם קיי-נער האָט נישט געוואוסט צוליב וואָס און פאַר וואָס.

דוד האָט זיך אַוועקגעזעצט ביי אַ לאַנגען טיש געעפענט די גמרא און אָנגעהויבען הויך צו לערנען, מיט ברען און התלהבות, אַזוי ווי ער האָט אַמאָל געלערנט, אַמאָל ווען דאָס לערנען איז פאַר איהם גע-וואָרען אַ ציל...

מאַקס איז געבליבען שטעהן צוטומעלט, איי-דער ער האָט זיך בעוויזען אַרומצוקוקען איז דוד שוין פערשוואונדען פון זיינע אויגען. באַטראַכטען איהם האָט נישט געהאַט קיין זין און מאַקס האָט זיך אומגעקעהרט אַהיים צו זיין דירה וואוינונג ער איז גלייך אַריינגעגאַנגען צו זיין שוועסטער אין צימער.

אַנקאַ איז געזעסען אַ טרויעריגע און פער-זאָרגטע, זעהט אויס, אַז זי האָט געוואַרט אויף איהר ברודער, ווייל ווי נאָר ער איז אַריינגעקומען האָט זי איהם געפרעגט:

— און וואָס מאַכט מרים ?

— כ'האָב געפרעגט, כ'האָב געפרעגט, אָבער דאָס געהט מיך ווייניג וואָס אָן, ס'וועט איהר גאָר נישט זיין. מיר געהט איצט אָן אַ גאַנץ אַנדער ענין.

— כ'ווייס, דו ביזט אַ גרויזאַמער מענש, אַני אכזר, האָסט געבראַכט אַן אומגליק אויף איהר, אויף זייער אַליין און אויף דער גאַנצער משפחה אונ-זערער, איצט האָסטו גאָר קיין רחמנות נישט אויף איהר, נאָר זוכסט ווי זיך אַרויסצודרעהען פון דעם גאַנצען ענין, דאָס איז געמיין פון דיין זייט, דאָס איז נידערטרעכטיג.

— וואָס וואָלסטו געוואָלט, אַז צוליב אַ נאַרישקייט וואָס יונגע מענשען בעגעהן זאָל איך אפשר מיין גאַנצע לעבען ווידוי זאָגען, זאָל איך אפשר חתונה האָבען מיט איהר?

— ס'וועט זיך, אויב זי וועט נאָך וועלען, אויב זי וועט נאָך דערויף מסכים זיין

— הלוואי וואָלט דאָס אַזוי געווען, איך וואָלט מיר דאָס בנאמנות נישט גענומען צום האַרצען.

— אָבער פאַרוואָס האָסטו דאָס געטאָן, איך וועל די דאָזיגע שרעקליכע געשיכטע שטענדיג האָבען אויף מיין געוויסען, דאָס האָב איך זי פערהאַלטען ביי זיך אויף איבערנאַכט. דאָס האָב איך זי דער-פיהרט צו דעם דאָזיגען אומגליק, וואָס וועל איך איצט טון? ווי אַזוי וועל איך זיך איהר בעוויזען אין די אויגען.

— דו ביזט דאָך נישט קיין מאַנספּערשוין, און דו האָסט זיך מיט איהר נישט געשפּילט, אַזוי אַז דו וועסט איהר גאַנץ דרייסט קענען קוקען אין די אויגען.

— ווי נידערטרעכטיג דו ביזט, ווי פערדאָרבען — האָט אַנקאַ מיט כעס אויסגעשריגען אויף איהר ברודער, — דו ביזט אַ ציניקער פון ערגסטען מין, דאָס לעבען וועט אויף דיר סוף כל סוף בקמה נעה-מען.

— אַי, וואָס טויג מיר דיין מוסר, וואָס פער-דרעהסטו מיר אַ קאָפּ, בעסער העד אויס וואָס איך האָב צוגעטראַכט. (פאָרטזעצונג קומט).

יעדער איינציגער

האט זיך איבערצייגט, אז פאר

מעבעל

דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, נארדערצבען או"ח
צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

איינפירונג פון ביכער

פיהרט אדורך די בוכהאלטעריע-ביורא אונטער דער לייטונג פונ'ם בוכפיהרונגס-קענער, וועלכער איז בעשטעטיגט געווארען דורך דער האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמער

S. ZEMMEL

לאדז, פיעטריקאווער 93

איינפירונג קאנטראלע און אנאליז פון בילאנסען
בוכהאלטעריע=שטייער=עצות

צו אלע פאליסען-בעזיצער!

די אלע, וועלכע האבען דורך מיר רעגיסטרירט די רוסישע פאליסען און האבען שוין בעקומען אויסגעצאהלט, ווי אויך די אלע, וועלכע צאהלען פאליסען און האבען צוליב סיבות אויפגעהערט צו צאהלען, קענען זיך ווענדען וועגען אלע ארט אינפארמאציעס, וועלכע ווערען ערטיילט בחנם טעגליך פון 9—11 צום אסעקוראציע-אינספעקטאר
ח. קאנסער, קאמיענא 9, טעל. 175-88.
בעמערקונג: איך נעהם אויך אן עסעקו-ראציע פאר פייער און גנבות אויף וואוינונגען, לאגערן, אויטא'ס און שויפענסטער.
4946

Dr. med.
H. Różaner

הויט= און ווענערישע קראנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפפאנגט פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען

2 אדער 3 צימער און קוך געזוכט, מעגליך מיט בעקוועהמליכקייט. אפערטען מיט אלע אנגאבען אונטער „שוין צו בעציהען" אין אדמ. 4944

א צימער אדער א צימער מיט א קוך דרינגענד געזוכט. אפערטען מיט גענויע דאטען אונטער „פערמיטלער אויסגעשלאסען" אין אדמ. 4945

צו פערמיטען א געוועלב מיט א שטוב אויף פראנציסקאנער גאס צוזאמען אדער בעזונדער. צו ערפאהרען אויף מרדכי גבאיס גאס נומער 9 ביי א. צוקערמאן.

פערשידענעס

רוטינירטער בוכהאלטער, פעראיינס-סעקרעטאר און ערפאהרענער פאדאטקאוויעץ מיט ערשטקלאסיגע רעפערענצען, נעהמט אן צו פיהרען האנדעלס. ביכער אויף שעה'ן צו מעסיגע פרייזען. ערלעדיגט אויך ענצעלנע פאדאטקאווע אנגעלעגענהייטען מיט א געזיכערטען ערפאלג. אפערטען אין אדמיניסטר. אונטער „M. C." 4943

Zaginiony został kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na imię Abram Zylberberg, Limanowskiego 117. 4942

איבערראשענדע נייעס פאר גאנץ לאדז. די בעסטע און געשמאקסטע כשר'ע מיטאגען פון 30 גר. אן גיט ארויס דער בעוואוסטער היגיעניש־ער רעסטאראן פון הערמאן לעווינסקי, פילסודסקיעגא 39, פראנט 2-טער שטאק. 1802

פרייע פאסטענס

א שיק-יונגעל צו א דאמען-שניידער ווערט געזוכט ביי גערשענאוויטש, טראוגוטא 8. 4948

1932	25-יעהריגע טעטיגקייט איז מיין פאך	1907

גיב איך אן איבערראשענדע נייעס!

ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY
„POLONIA"

właśc.: GUTERMAN
Łódź, Św. Jerzego 11.

צוליב'ן 25 יעהריגען יובילעאום פון מיין קונסט-ארבייט, גיב איך מיינע ג' קליענטען א גרויסע פרעמיע! פון היינט, מיטוואך, דעם 30 נאוועמבער ביז'ן 30. דעצעמבער ד. י. אלע טאג (בלויז זונטאג נישט) פון 11 פריה ביז 2 נאכמ. אין מיין פאטאגראפישען אטעליער פאר די בלויזע קאסטען פון דעם מאטעריאל, מינימאל מאכט אויס 60 גראשן-6 פאטאגראפיעס אין 6 פאזען, דריי קאלירען אויף זיידע-פאפיר, אויסגעפיהרט זעהר שעהן אין פערלויף פון איינציגע מינוטען, בלויז פאר די פאר קליינע גראשענס און צו יעדער אויפנאהמע בעקומט מען א שעהנעם טעאטער-קאסטיום — און צו דעם אלעם נאך א שעהן שפיגעלע מיט אן אייגענע פאטאגראפיע. בעמ.: דאס האט איהר נאר צייט בלויז 3 שעה אין טאג — אין איין מאנאט — פערשפעטיגט נישט און נוצט אויס די געלעגענהייט — פון 11 פריה ביז 2 נאכמ.

מיט אכטונג „POLONIA"
אינה.: גוטערמאן.
לאדז, יעזשעגא 11. צופאהר-טראמוואי נום' 3.

טוילעטנטער דאלארען

גיט אמעריקא אויס אויף רעקלאמע, גלויבענדיג, אז אין דער רעקלאמע ליגט דער ערפאלג פון געשעפט, דעריבער דארפט איהר צוליב די אנקומענדיגע חגאות נישט ווארטען ביז דער לעצטער מינוט. נאר באלד בעשטעלען א רעקלאמע אין דער שילדערנמאלעריי

„ליטערא", שוו. יאקובא 5

דארט בעקומט איהר גרויסע פערטיגע רעקלאמען אויף לייוואנד און ברעטעל-טאוועל. ביי בעשטעלען ווערט צוגעטראגט אין אונז אריגינעלע טעקסטען צוגעפאסט בעזונדער פאר יעדער בראנזשע. אלזא, פאר געציילטע גראשענס גרויסער ערפאלג אין געשעפט. 4947

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne

Inż. Chem. **F. SZAC**
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowe: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd.
¡Ceny zniżone.

שייטלען

— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזען,
ביי קערש
סקווערא 15.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס איז גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א האמער-קאפ: און עס פאלט אריין אין דעם פיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גאנץ הייל באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכירעווינר בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהרליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייסגנגען מיט הייל-גארטען און אפאראטען פאר פערקריפעלטע פוס און פלאטפוס. ספעציעלע איינלאגען און די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גוטענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מען נעהמט אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פאר זיין זארגפעלטיגע אויפזיכט אין מיינע ברוך-ליידען. דעם 20. סעפטעמבער 1932 האב איך מיך צו אים געווענדעט מיט א געפעהרליכער ברוך-קראנקהייט, פון וועלכער ס'האט מיר בעדראהט א געפאהר. א דאנק דעם ה' דיר. ראפאפארט האב איך אויסגעמיטען אן אפעראציע. דער פערלעגטער מיר באנדאזש האט מיר געגעצליך געלונגען מיין ברוך-קראנקהייט.

(—) J. Silberspitz
Łódź, Franciszkańska 56.

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער=שוועכע=בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אוונט.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל=ארצט פאר הויט= און געשלעכטס=קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245=21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג און פון 5—9 אוונד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159=40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארם.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179=89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אוונד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Laboratorjum Analityczne

dla przemysłu
chemicznego, włókienniczego
i metalurgicznego
Dr. EUG. RITTA
Piotrkowska 126, tel. 232-88.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל=בעארבייטונגען
שלאסעריי=ארבייטען
מאשינען = טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

דו דארפסט נישט אוועק קיין אויסגעבערענטע לעמפלען!

ווייל פאר יעדע אלטע זשארובקע בעקומט איהר צוריק א גאראנטירט לעמפעל געגען צוצאהלונג — א העלפט פון פרייז. —

מ. זענדעל פלאץ וואלנאשטשי 9

(פראנט-געוועלב), רוג נאוואמיעסקא.
איך קויף אלטע זשארובקעס יעדען קוואנטום.

„SANATO"

כירורגיש=וועכנעריז-אנשטאלט
אגראראווא 10, טעל. 213-57

1-טע און 2-טע קלאס

גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאקאוו
כירורגישע אבטיילונגען ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15 טעל. 149-07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה. מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג, נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אוונד, זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
W. Eychner

אקושעריע און פרויען=קראנקהייטען
וואלינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134=72

לעטשניצע

פון דאקטוירים=ספעציאליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאן 116=33

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטן, ד"ר גאלדשטיין=פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראקאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשאנער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל.
צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

בוכהאנדלונג נ. בערלינסקי

לאדז, אלט-שטאט 12.

חודש פונם יודישען בוך, ארגאניזירט לויט דער איניציאטיוו פון יודישען פען=קלוב אין פוילען
אין דער ביליגער רשימה געהען אריין העכער 1000 פון די בעסטע ביכער, די וויכטיגסטע ווערק פון דער יודישער און וועלט-ליטעראטור פון די בעדייטענדיגסטע פערלאגען. הנחה ביז 90 פראצ.
קומט און זעהט אדורך די רשימה פונ'ם ביליגען ביכער-פערקויף און איהר וועט זיכער עפעס קויפען.
אלע ביכער זענען צו בעקומען אויך אין פראכט-באנד צום פרייז פון 1.50 גילדן.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועו-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
—— טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. ——
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר פאר קינדער און פרויען, זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 . . . . . . 60—
זאכ'ן טעקסט—12 . . . . . . 18—
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

צעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טאר מין פון די אנאנסען איז די פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Cacienkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman